

**OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA
W POZNANIU**

**WYNIKI
EGZAMINU MATURALNEGO
Z JĘZYKA POLSKIEGO
RAPORT**

**WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIE*WIELKOPOLSKIE*ZACHODNIOPOMORSKIE**

2011

Spis treści

Obowiązkowy egzamin ustny

I.	Opis egzaminu.....	3
II.	Analiza wyników uzyskanych przez zdających.....	4
III.	Podsumowanie i wnioski.....	7

Obowiązkowy egzamin pisemny na poziomie podstawowym

I.	Opis egzaminu.....	8
II.	Analiza wyników uzyskanych przez zdających.....	13
1.	Wyniki uzyskane za cały arkusz	13
2.	Osiągnięcia w zakresie rozumienia czytanego tekstu	15
3.	Osiągnięcia w zakresie pisania wypracowania	17
4.	Wyniki a wybór tematu wypracowania.....	23
III.	Podsumowanie i wnioski.....	25

Dodatkowy egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym

I.	Opis egzaminu.....	27
II.	Analiza wyników uzyskanych przez zdających.....	28
1.	Wybieralność języka polskiego jako egzaminu dodatkowego.....	28
2.	Wyniki uzyskane za cały egzamin.....	29
3.	Wyniki uzyskane za poszczególne umiejętności pisania wypracowania.....	31
4.	Wyniki a wybór tematu wypracowania.....	33
III.	Podsumowanie i wnioski.....	36

Matura z języka polskiego

W roku 2011, podobnie jak w roku 2010, absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, aby uzyskać świadectwo dojrzałości, zobowiązani byli zdać dwa obowiązkowe egzaminy z języka polskiego: ustny (bez określania poziomu egzaminu) oraz pisemny na poziomie podstawowym. Maturzyści, którzy zadeklarowali przystąpienie do egzaminu dodatkowego z języka polskiego, mogli zdawać ten egzamin tylko na poziomie rozszerzonym.

Obowiązkowy egzamin ustny

W sesji wiosennej 2011 roku na terenie działania OKE w Poznaniu do części ustnej egzaminu maturalnego z języka polskiego przystąpiło 52102 absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Według danych liczbowych 992 maturzystów nie przystąpiło do części ustnej, co stanowi 1,8% ogólnej liczby zdających egzamin z języka ojczystego. Najczęściej byli to absolwenci szkół uzupełniających (8,9%). W liceach profilowanych nie przystąpiło do egzaminu ustnego 4,2% zdających, w technikach 2,6%, najmniej takich przypadków odnotowano w liceach ogólnokształcących (0,9%).

I. Opis egzaminu

Egzamin ustny z języka polskiego polega na samodzielnym opracowaniu wybranego przez maturzystę tematu i przedstawieniu go w formie prezentacji. Zdający uczestniczy też w rozmowie, którą przeprowadza zespół przedmiotowy. W ostatnim roku nauki, we wrześniu, maturzysta wybiera ze szkolnej listy tematów zagadnienie do opracowania. Może je wybrać z trzech działów tematycznych: literatury, związków literatury z innymi dziedzinami sztuki i języka. Najpóźniej do 31 stycznia w przedostatnim roku nauki zdający ma możliwość zaproponowania, zgodnie z zainteresowaniami, własnego tematu prezentacji. Aby temat mógł być wpisany na szkolną listę, musi zyskać akceptację zespołu polonistów. Wówczas mogą go wybierać również inni maturzyści.

Pracując nad tematem, zdający korzysta z celowo wybranych dzieł literackich i innych tekstów kultury, a także z materiału językowego, który często sam gromadzi. Ma też obowiązek korzystania z naukowych opracowań. Źródła zapisuje w postaci bibliografii, którą składa przewodniczącemu szkolnego zespołu egzaminacyjnego na cztery tygodnie przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej w kraju. Absolwent może korzystać z materiałów pomocniczych, takich jak fragmenty filmów czy nagrań muzycznych, a także z ramowego planu prezentacji. Okazuje go do wglądu zespołowi przedmiotowemu bezpośrednio przed egzaminem.

Podczas pierwszej części egzaminu sprawdza się głównie rozumienie wybranego tematu, trafność doboru materiału rzeczowego, jego interpretację poprzedzoną czynnościami analitycznymi, stosowanie pojęć z zakresu historii i teorii literatury, sztuk pięknych czy nauki

o języku. Ważna jest też umiejętność argumentowania, konstruowania wypowiedzi z wyrazistym punktem wyjścia w postaci tezy lub hipotezy, formułowania wniosków.

W drugiej części egzaminu absolwent uczestniczy w rozmowie, którą przeprowadza zespół przedmiotowy. Rozmowa dotyczy prezentowanego zagadnienia oraz bibliografii wykorzystanej do jego opracowania. Zdający może być poproszony o wyrażenie opinii, uzasadnienie swojego stanowiska.

Rozmowa ze zdającym ma na celu sprawdzenie samodzielności przygotowania prezentacji, umiejętności formułowania odpowiedzi adekwatnych do postawionych pytań z wykorzystaniem przygotowanej bibliografii. Zespół przedmiotowy bierze pod uwagę przestrzeganie zasad poprawności właściwych dla języka mówionego, dobór słownictwa i jego zróżnicowanie, a także komunikatywność wypowiedzi zdającego.

Język prezentacji i rozmowy ocenia się łącznie. Jeśli zdający nie podejmuje rozmowy, zespół przedmiotowy nie ocenia języka wypowiedzi. Wówczas absolwent nie otrzymuje wymaganej liczby punktów, warunkującej zdanie egzaminu. Absolwent nie zdał egzaminu ustnego, jeżeli otrzymał za prezentację i rozmowę mniej niż 6 punktów, nie złożył w stosownym terminie wykazu bibliografii, zrezygnował z wygłoszenia prezentacji lub przedstawił prezentację na temat inny niż zgłoszony w deklaracji.

Zespół przedmiotowy punktuje wypowiedź zdającego według kryteriów oceniania, z którymi zapoznać się można w *Informatorze o egzaminie maturalnym od 2008 roku*. Punktowy i procentowy udział poszczególnych kryteriów oceniania egzaminu ustnego przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Punktowy i procentowy udział poszczególnych kryteriów oceniania egzaminu ustnego

Kryteria oceny		Liczba punktów	Udział procentowy
prezentacja	treść	3	25%
	kompozycja	2	
rozmowa		7	35%
język prezentacji i rozmowy		8	40%

Za część ustną egzaminu maturalnego z języka polskiego można uzyskać maksymalnie 20 punktów. Najwięcej punktów otrzymują zdający za język prezentacji i rozmowy, gdyż umiejętność poprawnego mówienia warunkuje dalsze etapy kształcenia. Absolwent zdał egzamin, jeśli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania. Próg zaliczenia wynosi 6 punktów.

II. Analiza wyników uzyskanych przez zdających

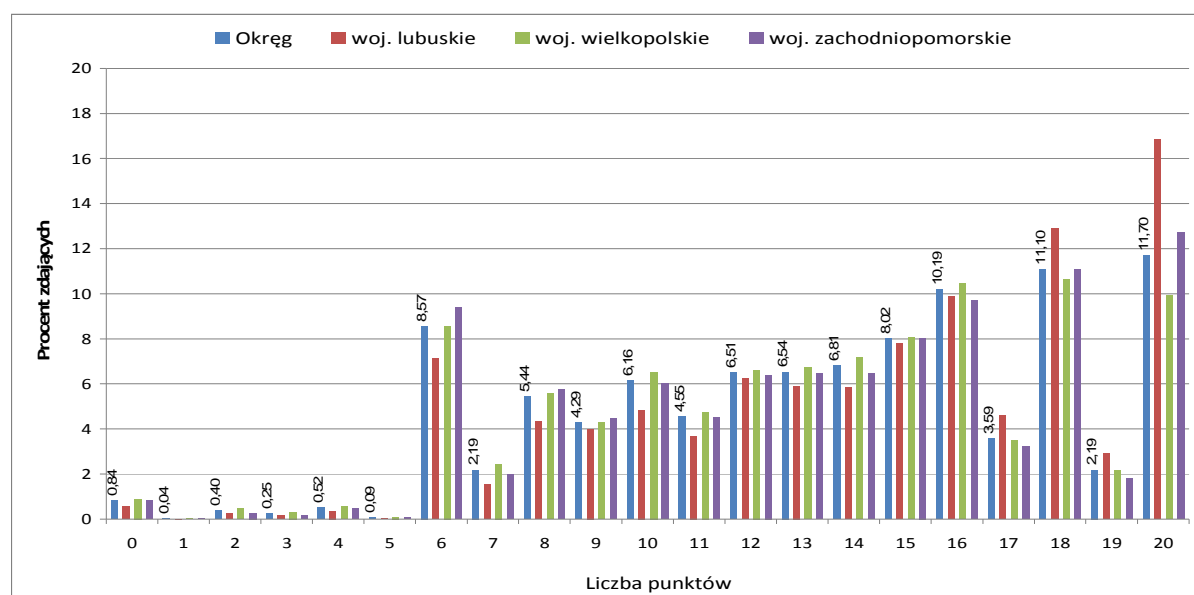
Zarówno zdawalność, jak i średni wynik egzaminu ustnego co roku są wyższe. Średnie wyniki i procent zdanych egzaminów w poszczególnych województwach i Okręgu przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela 2. Zdawalność oraz średni wynik egzaminu ustnego w poszczególnych województwach i Okręgu z uwzględnieniem typów szkół - dane w %

Populacja	Zdawalność	Średni wynik	Średnie wyniki w typach szkół			
			LO	LP	T	SU
Lubuskie	98,61	71,46	76,55	63,69	64,21	59,02
Wielkopolskie	97,54	66,08	69,98	59,70	61,71	53,17
Zachodniopomorskie	98,14	67,07	68,84	61,87	64,27	58,01
Okręg ogółem	97,85	67,15	70,65	60,46	62,69	54,90

Zdawalność egzaminu ustnego jest wysoka i wynosi w Okręgu 97,85%. W województwie zachodniopomorskim i wielkopolskim, mimo wysokiego wyniku zdawalności egzaminu ustnego, średnie wyniki absolwentów szkół tych województw nie są zadowalające. W województwie lubuskim zarówno zdawalność (98,61%), jak i średni wynik egzaminu (71,46%) były wysokie. Spośród absolwentów różnych typów szkół najwyższy średni wynik w Okręgu osiągają absolwenci liceów ogólnokształcących (70,65%), najniższy - szkół uzupełniających (56,90%). Statystyczny absolwent w Okręgu uzyskał 67,15% maksymalnej liczby punktów. Rozkład wyników punktowych w województwach i Okręgu zilustrowano na wykresie nr 1.

Wykres 1. Rozkład wyników punktowych z ustnego egzaminu maturalnego w poszczególnych województwach i Okręgu

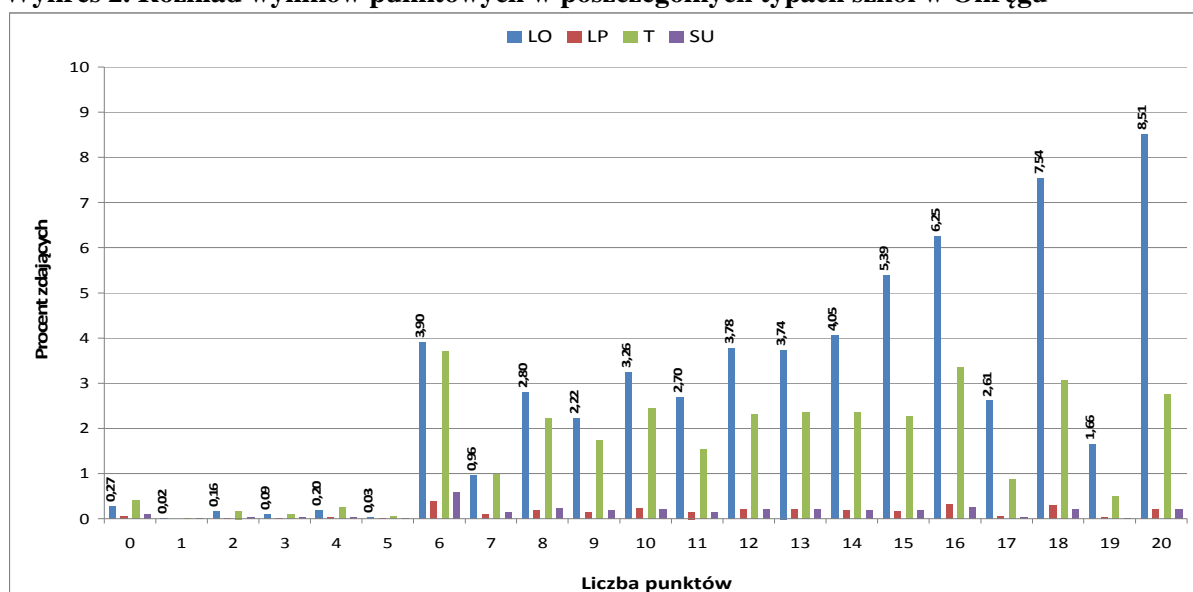

Zdający egzamin ustny otrzymywali średnio około 13 punktów na 20 możliwych do uzyskania. Blisko połowa (46,79%) osiągnęła wyniki zadowalające (od 15 do 20 punktów). Wynik najczęściej występujący w Okręgu to punktacja maksymalna; uzyskało ją 11,70% zdających. Zespoły przedmiotowe najczęściej przyznawały maksymalną liczbę punktów absolwentom szkół w województwie lubuskim. Taką punktacją otrzymało 16,87% zdających. W województwie zachodniopomorskim absolwenci najlepiej przygotowani do egzaminu stanowili 12,74% zdających, w województwie wielkopolskim tylko 9,93% absolwentów zdało egzamin z maksymalną punktacją. Absolwenci ci spełnili najwyższe wymagania zawarte w kryteriach oceniania egzaminu ustnego: wykazali się umiejętnością wnikliwej interpretacji trafnie dobranych tekstów wraz z kontekstami, przemyślaną kompozycją wypowiedzi, przestrzeganiem zasad poprawności językowej. Niskie wyniki (w granicach od 6 do 9 punktów), uzyskało w Okręgu 20,49% zdających.

Na wykresie nr 2 przy wartości 6 punktów, stanowiących próg wymagań koniecznych do zdania egzaminu, obserwujemy wypiętrzenie. Duże skupienie wyników przy punktacji progowej wskazuje, że około 8,57% absolwentów szkół Okręgu opanowało umiejętności określone w standardach dla egzaminu ustnego tylko na poziomie wymagań elementarnych. W województwie zachodniopomorskim 9,40% absolwentów zdało egzamin ustny z punktacją progową, w województwie wielkopolskim – 8,58% zdających, najmniej było takich osób w województwie lubuskim – 7,12%. Egzaminu ustnego nie zdało w Okręgu 2,15% absolwentów. Wynik tej grupy zdających to najczęściej 0 punktów. W województwie wielkopolskim 2,46% przystępujących do egzaminu nie opanowało umiejętności zapisanych w standardach egzaminacyjnych. W województwie zachodniopomorskim odsetek niezdanych egzaminów wynosił 1,86%, a w województwie lubuskim – 1,39%. Przyczyną niepowodzeń przystępujących do egzaminu był zazwyczaj niewłaściwy sposób przygotowania się do prezentacji, zastępowanie wypowiedzi ustnej gotowym, wyuczonym na pamięć tekstem. Inne przyczyny niskiej punktacji to odtwórczy charakter wystąpienia, nietrafny dobór materiału rzeczowego, niezajomość lektur, a także niepodjęcie rozmowy z zespołem przedmiotowym.

Rozkład wyników punktowych z ustnego egzaminu maturalnego uzyskanych przez absolwentów poszczególnych typów szkół w Okręgu przedstawia wykres nr 2.

Wykres 2. Rozkład wyników punktowych w poszczególnych typach szkół w Okręgu

Jak każdego roku do egzaminu ustnego przystąpiło najwięcej absolwentów liceów ogólnokształcących (60,14%) i techników (33,49%). Maturzyści, którzy ukończyli licea profilowane, stanowili 3,08% ogólnej liczby zdających, a absolwenci szkół uzupełniających - 3,27%.

Wyniki zadowolające osiągnęło ok. 32% absolwentów liceów ogólnokształcących i ok. 13% absolwentów techników. Około 3,9% absolwentów liceów ogólnokształcących i 3,7% absolwentów techników zdało egzamin ustny z wynikiem progowym. Najwięcej niepowodzeń odnotowano wśród absolwentów szkół uzupełniających; egzaminu ustnego nie zdało 6,92% ogólnej liczby maturzystów, którzy ukończyli ten typ szkoły. Dla porównania, w liceach ogólnokształcących egzaminu nie zdało 1,29% ogólnej liczby przystępujących do części ustnej matury z języka polskiego.

III. Podsumowanie i wnioski

Egzamin ustny z języka polskiego kształci umiejętności ponadprzedmiotowe, takie jak korzystanie z różnych źródeł informacji, tworzenie zestawów bibliograficznych na określony temat, budowanie logicznej, spójnej wypowiedzi. Uczy też publicznego zabierania głosu, świadomego doboru środków językowych, dbałości o etykę i estetykę mówienia. Poprzez stworzenie możliwości uczestniczenia w dialogu sprawdza umiejętność formułowania i uzasadniania własnych opinii, wartościowania zjawisk kulturowych.

Wysokie wyniki uzyskane przez wielu absolwentów świadczą o tym, że wymienione umiejętności zostały przez nich opanowane w stopniu zadowalającym. Wypowiedzi zdających, którzy uzyskali niskie wyniki, najczęściej nie miały charakteru argumentacyjnego. Proces badawczy został zastąpiony odtwarzaniem treści lektur, losów postaci literackich, charakteryzowaniem bohaterów.

Zdarza się, że taka struktura wypowiedzi wynika z niewłaściwej konstrukcji wybranego przez absolwenta tematu. Pracownicy OKE w Poznaniu co roku weryfikują listy tematów z około stu szkół Okręgu. Korygują zagadnienia, które najczęściej nie wskazują zdającemu podstawowych metod pracy, jakimi są analiza i interpretacja tekstów literackich, innych dzieł kultury oraz materiału językowego.

Warunkiem uzyskania dobrych wyników jest właściwy wybór tematu, samodzielność w przygotowaniu wystąpienia, postawienie problemu badawczego i zmierzanie ku jego rozwiązaniu, zakończonemu wnioskami interpretacyjnymi. Ważna jest też umiejętność przestrzegania zasad poprawności językowej, zarówno podczas prezentacji, jak i rozmowy z zespołem przedmiotowym.

Obowiązkowy egzamin pisemny na poziomie podstawowym

I. Opis egzaminu

W roku 2011 egzamin pisemny z języka polskiego na poziomie podstawowym rozpoczął się 4 maja o godzinie 9⁰⁰; podobnie jak w latach 2005-2010 na rozwiązanie zadań z arkusza egzaminacyjnego zdający mieli 170 minut. Wszyscy maturzyści mogli korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny, a osoby z dysfunkcjami – z dostosowania arkuszy i warunków egzaminu ze względu na rodzaj dysfunkcji. Maturzyści niesłyszący rozwiązywali zadania z arkusza specjalnie dla nich opracowanego, dla osób słabo widzących i niewidzących przygotowano dostosowaną wersję arkusza standardowego, natomiast dyslektycy korzystali z dostosowanych kryteriów oceny poprawności zapisu.

Wniesienie urządzeń telekomunikacyjnych do sali egzaminacyjnej lub korzystanie z nich w tej sali, a także niesamodzielna praca lub zakłócanie przebiegu egzaminu powodowały jego przerwanie i unieważnienie. Po egzaminie były unieważniane prace niesamodzielne (plagiaty ściągniętych internetowych lub odpowiedzi identyczne z pracami innych zdających). Absolwent, którego pracę unieważniono, nie miał prawa przystąpić do egzaminu poprawkowego.

1. Punktacja za arkusz i norma zaliczenia egzaminu

Arkusz egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym składał się z dwóch części: 1. – sprawdzającej rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego oraz 2. – sprawdzającej umiejętność pisania własnego tekstu – analizy i interpretacji tekstu literackiego zamieszczonego w arkuszu.

Warunkiem zaliczenia przez zdającego obowiązkowego pisemnego egzaminu z języka polskiego było otrzymanie 30% liczby punktów możliwych do uzyskania łącznie za rozwiązanie testu oraz napisanie wypracowania. W tabeli poniżej przedstawiono ten próg zaliczenia na tle struktury arkusza egzaminacyjnego i punktacji za jego poszczególne części.

Tabela 3. Punktacja za rozwiązanie arkusza obowiązkowego pisemnego egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym w 2011 roku

Za część 1. - test do uzyskania:		Za część 2. - wypracowanie do uzyskania:		Za cały arkusz do uzyskania:	Próg zaliczenia	
20 pkt	29%	50 pkt	71%	70 pkt	od 21 pkt	30%

Uzyskanie 21 punktów, stanowiących próg zaliczenia, nie jest możliwe bez napisania wypracowania, będącego przynajmniej próbą poprawnej analizy i interpretacji tekstu literackiego, ponieważ za rozwiązanie wszystkich zadań, które służą sprawdzeniu rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego, można zdobyć maksymalnie 20 pkt. Za wypracowanie, które jest formą sprawdzenia umiejętności tworzenia własnego tekstu, maturzysta może uzyskać ponad dwukrotnie większą liczbę punktów - stosownie do edukacyjnej rangi umiejętności sprawdzanych za pomocą tego zadania.

2. Wymagania egzaminacyjne

Podczas obowiązkowego egzaminu pisemnego z języka polskiego sprawdzane są, określone w standardach wymagań egzaminacyjnych, główne umiejętności:

- **rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego**, odpowiadające **II obszarowi** standardów – **korzystanie z informacji** (1. część arkusza – test złożony z zdań z zamkniętych i otwartych krótkiej odpowiedzi),
- **analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego** lub jego fragmentu (2. część arkusza - wypracowanie na określony temat związane z tekstem zamieszczonym w arkuszu) wymagające zarówno umiejętności **korzystania z informacji**, jak i **tworzenia informacji - z III obszaru** standardów wymagań egzaminacyjnych.

Wiedza i rozumienie wiadomości (ujęte w I obszarze standardów wymagań egzaminacyjnych) niezbędne są zarówno do rozwiązania testu, jak i do napisania wypracowania.

Tekst nieliteracki, którego rozumienie sprawdza się w części 1. arkusza egzaminacyjnego, to liczący ok. 1000 słów fragment współczesnego tekstu popularnonaukowego lub publicystycznego, napisany staranną polszczyzną i przejrzystie skonstruowany. Wymagania dotyczą rozumienia tekstu na poziomach: znaczeń (odczytywania dosłownych i metaforycznych znaczeń słów, akapitów, fragmentów tekstu oraz głównej myśli, wyszukiwania i przetwarzania informacji, odróżniania ich od opinii), struktury (odróżniania części tekstu, dostrzegania zależności logicznych, wyodrębniania tezy, hipotezy, argumentów, przykładów, wniosków, określanie funkcji elementów kompozycyjnych tekstu) oraz komunikacji (dostrzegania nadawcy oraz adresata, określania intencji nadawcy, dostrzegania środków stylistyczno-językowych oraz ich funkcji). Umiejętności te, określone w II obszarze standardów wymagań egzaminacyjnych z zakresu korzystania z informacji, sprawdzane są za pomocą 12 -16 zadań, zarówno zamkniętych, polegających na wybraniu właściwej odpowiedzi spośród podanych, jak i otwartych, wymagających samodzielnego sformułowania krótkiej odpowiedzi.

Umiejętności tworzenia własnego tekstu, związanego z fragmentami dzieł literackich zamieszczonymi w arkuszu, sprawdzane są w części 2. arkusza egzaminacyjnego polegającej na napisaniu wypracowania. Na poziomie podstawowym wymaga się analizy i interpretacji tekstu znajdującego się w kanonie lekturowym, reprezentującego konwencje literackie

uwzględnione w podstawie programowej (w arkuszu zamieszczone są fragmenty 1-2 utworów liczące łącznie nie więcej niż 1000 słów). Temat zawiera polecenie rozwiązania problemu związanego z tekstem literackim, co wymaga znajomości całego utworu oraz umiejętności odbioru dzieła literackiego głównie w zakresie treści i idei, w mniejszym stopniu - na poziomie struktury i organizacji języka.

Kryteria oceny poszczególnych aspektów treściowych i formalnych pisemnej analizy i interpretacji tekstu literackiego, a także proporcje punktów możliwych do przyznania za odpowiadające im umiejętności zdających, zostały przedstawione w tabeli 4.

Tabela 4. Proporcje punktowe za poszczególne kryteria wypracowania maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym

Kryteria oceny wypracowania	Poziom podstawowy		
	Liczba punktów	Udział procentowy	
rozwińnięcie tematu	0 – 25	50%	
kompozycja	0, 1, 3, 5	10%	50%
styl	0, 1, 3, 5	10%	
język	0, 1, 3, 6, 9, 12	24%	
zapis	0, 1, 2, 3	6%	
szczególne walory	0 - 4	kryterium fakultatywne	

Kryterium fakultatywne *szczególne walory* pozwala na przyznanie dodatkowych punktów za (nieobjęte podstawowymi wymaganiami opisanymi w kryteriach) aspekty wypracowania, takie jak np.: pogłębienie interpretacji, uwzględnienie dodatkowych kontekstów, szczególnie trafny zamysł kompozycyjny, piękny styl czy bogactwo języka, przede wszystkim funkcjonalne stosowanie pojęć teoretycznoliterackich.

Waga punktowa głównych umiejętności, których wymaga napisanie wypracowania, jest równa: za rozwinięcie tematu (analizę i interpretację tekstu literackiego) oraz za formalny kształt: kompozycję, styl, język i zapis wypowiedzi na poziomie podstawowym można uzyskać po 25 punktów. Wśród tych ostatnich umiejętności szczególną rolę odgrywa sprawność językowa; za pisanie poprawne pod względem doboru słownictwa, odmiany wyrazów i budowy zdań można otrzymać 12 punktów, co stanowi ok. 1/4 maksymalnej liczby punktów za wypracowanie.

Napisanie pracy maturalnej krótszej niż 2 strony (ok. 250 słów) nie daje podstawy do oceny umiejętności kompozycyjnych, a także sprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej zdającego; w takim wypadku ocenia się tylko rozwinięcie tematu, natomiast formę pracy: kompozycję, styl, język i zapis ocenia się na 0 punktów.

W całości na 0 punktów ocenia się wypracowania niezwiązane z tematem lub świadczące o nieznanym zawartego w kanonie lekturowym podstawy programowej utworu literackiego, którego fragment zamieszczono w arkuszu.

3. Opis arkusza egzaminacyjnego zastosowanego na maturze w 2011 roku

Arkusz egzaminacyjny, przygotowany przez OKE i CKE, był zgodny z rozporządzeniami określającymi zasady i status egzaminu oraz ze standardami wymagań egzaminacyjnych i formułą egzaminu opisaną w *Informatorze maturalnym*.

Część 1. arkusza egzaminacyjnego matury na poziomie podstawowym zawierała tekst *Rozmowa, czyli jak mówić i słuchać*, opracowany na podstawie artykułu autorstwa Katarzyny Growiec *Żyć dobrze z ludźmi* oraz test złożony z 9 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi i 4 zadań zamkniętych.

Sprawdzone za pomocą kolejnych zadań szczegółowe umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego, odpowiadające poszczególnym standardom wymagań z I obszaru - korzystania z informacji, zostały opisane w tabeli nr 5. Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi (KO) oraz zadania zamknięte wielokrotnego wyboru (WW), na dobieranie (D) oraz typu prawda-falsz (PF) dotyczyły odczytywania i analizy tekstu w zakresach: znaczeń (Z), struktury (S) i komunikacji (K).

Tabela 5. Umiejętności z zakresu rozumienia czytanego tekstu sprawdzone za pomocą poszczególnych zadań w teście zastosowanym w roku 2011

Zadanie	Sprawdzana umiejętność rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego	Zakres analizy	Standard	Typ zadania	Liczba punktów
1.	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu.	S	19	KO	0-1
2.	Odczytanie sensu fragmentu tekstu.	Z	24	KO	0-1
3.	Odczytanie sensu fragmentu tekstu.	Z	24	KO	0-1
4.	Rozpoznanie językowych wyznaczników spójności.	S	19	KO	0-2
5.	Odczytanie sensu fragmentu tekstu.	Z	17	WW	0-1
6.	Przetwarzanie informacji.	Z	24	KO	0-2
7.	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu.	S	19	KO	0-2
8.	Rozpoznanie i nazwanie funkcji tekstu.	K	12	D	0-2
9.	Odczytywanie idei fragmentu tekstu.	Z	17	PF	0-2
10.	Rozpoznanie funkcji środków językowych	K	22	WW	0-1
11.	Rozpoznawanie i nazwanie środków językowych.	K	22	KO	0-2
12.	Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu.	S	19	KO	0-1
13.	Odczytanie sensu fragmentu tekstu.	Z	24	KO	0-2

Część 2., która posłużyła sprawdzeniu umiejętności pisania analizy i interpretacji tekstu literackiego, zawierała fragmenty dzieł z kanonu lekturowego zawartego w podstawie programowej języka polskiego i dwa tematy wypracowania do wyboru. Maturzyści mogli porównywać zamieszczony w arkuszu wiersz z epoki romantyzmu z utworem powstałym tuż po II wojnie światowej lub interpretować fragmenty powieści z okresu 20-lecia międzywojennego.

Temat 1.: „Analizując wiersze *Gdy tu mój trup...* Adama Mickiewicza oraz *Światło w ciemnościach* Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, porównaj ukazane w nich obrazy świata marzeń i rzeczywistości. Wykorzystaj właściwe konteksty.”

Maturzysta powinien przeprowadzić analizę porównawczą wierszy, których nie omawia się obowiązkowo w szkole, są jednak utrzymane w poetyce i konwencji, do których znajomości zobowiązuje podstawa programowa. Nie wymagano pełnej analizy utworów, lecz jej podporządkowania wskazówce interpretacyjnej zawartej w temacie. Bardzo istotna więc była umiejętność wyselekcjonowania informacji dotyczących przedstawionych w obu wierszach obrazów świata marzeń i rzeczywistości. Wnioski interpretacyjne również powinny być podporządkowane problemowi zawartemu w temacie, czyli zawierać uogólnienia dotyczące podobieństw i różnic między obrazami poetyckimi wykreowanymi w utworach. Ponieważ pełne odczytanie tego rodzaju wierszy (liryka wyznania pochodząca z różnych epok)

jest możliwe tylko we właściwych kontekstach, polecono zdającym dokonanie wyboru kontekstów i ich wykorzystania. Do interpretacji jednego z liryków łożańskich Mickiewicza *Gdy tu mój trup* niezbędna jest wiedza z historii literatury (do czego zobowiązuje podstawa programowa) oraz ewentualnie kontekst historyczny, biograficzny, kulturowy itp. Pod wierszem Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej umieszczono natomiast informacje na temat autorki oraz czasu (1945), miejsca (Londyn) i ważnych okoliczności powstania wiersza, które powinny być wykorzystane jako biograficzny i historyczny kontekst interpretacyjny.

Temat 2.: „Analizując podane fragmenty powieści Zofii Nałkowskiej *Granica*, przedstaw obraz Justyny i jej związku z Zenonem w oczach różnych bohaterów powieści. W kontekście całej powieści wyjaśnij, jakie konsekwencje wynikają z zestawienia odmiennych spojrzeń na bohaterów i relacje między nimi.”

Zdający był zobowiązany do zanalizowania czterech fragmentów powieści będącej obowiązkową lekturą omawianą w szkole oraz przedstawienia bohaterki i jej związku z subiektywnych punktów widzenia kilku postaci (samej Justyny, Zenona, jego matki i żony). Należało przy tym dostrzec i uwzględnić złożoność sposobu prezentowania postaci literackiej i jej relacji z innymi bohaterami w powieści Nałkowskiej, co nie jest możliwe bez znajomości całego dzieła. Wnioski interpretacyjne zawarte w podsumowaniu powinny stanowić uogólnienia sformułowane na podstawie analizy fragmentów w kontekście moralnego przesłania oraz uniwersalnej problematyki psychologicznej, społecznej i filozoficznej dzieła.

II. Analiza wyników uzyskanych przez zdających

Aby wyniki zdających obowiązkową pisemną maturę z języka polskiego miały wartość diagnostyczną, powinny być miarodajnym obrazem wiedzy i umiejętności polonistycznych absolwentów różnych typów szkół w poszczególnych województwach. O związku między zróżnicowaniem wyników egzaminu a poziomem sprawdzanych kompetencji zdających świadczy **odchylenie standardowe** o zadowalającej wartości (zgodnie z normą przyjętą w pomiarze dydaktycznym dolna granica to 1/8 skali punktowania). Dla populacji zdających pisemny egzamin obowiązkowy z języka polskiego w województwach na terenie działania OKE w Poznaniu odchylenie standardowe wynosi **15,89** (przy skali punktowania 0-70), zatem jest wielkością zadowalającą i potwierdza diagnostyczną wartość uzyskanych wyników, tzn. rzetelność tego pomiaru.

Podstawą zawartej w niniejszym raporcie diagnozy jest interpretacja wyników przedstawionych w różnych skalach, dostosowanych do poszczególnych aspektów analizy. Ogólny poziom polonistycznych kompetencji zdających oddają średnie wyniki procentowe za cały arkusz. Analiza współczynników łatwości, uzyskanych za poszczególne zadania sprawdzające rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego i za wypracowanie, pozwala na określenie stopnia opanowania poszczególnych umiejętności określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych. Na każdym z tych poziomów analizy uwzględniono zróżnicowanie wyników uzyskanych w województwach na terenie Okręgu.

Najczęściej popełniane przez maturzystów błędy scharakteryzowano na podstawie informacji przekazanych przez przewodniczących zespołów egzaminatorów, a także na podstawie weryfikacji oceny prac przeprowadzonej w OKE podczas ich sprawdzania w zespołach, szczytywania wyników, wglądów dokonywanych przez zdających. W zakresie pisemnej analizy i interpretacji tekstu literackiego istotne okazuje się także określenie zależności wyników uzyskanych za wypracowanie od wyboru tematu.

Wnioski, zamieszczone w końcowej części raportu, zawierają uogólnienia wynikające z analizy statystycznej wyników obowiązkowej matury pisemnej z języka polskiego oraz wnioski z jakościowej interpretacji osiągnięć zdających, dotyczące całego Okręgu.

1. Wyniki uzyskane za cały arkusz

Ogólny poziom opanowania umiejętności polonistycznych sprawdzanych w pisemnej części obowiązkowej matury z języka polskiego oddają średnie wyniki procentowe uzyskane za cały arkusz. Dane, które są obrazem zdawalności oraz poziomu osiągnięć w poszczególnych województwach w odniesieniu do wyników uzyskanych na terenie działania OKE w Poznaniu, przedstawiono w tabeli nr 6. Uwzględniono następujące typy szkół: licea ogólnokształcące (LO), licea profilowane (LP), technika (T); wyniki szkół uzupełniających (liceów i techników), ze względu na niewielkie liczby absolwentów tych szkół, przedstawiono łącznie (SU).

Tabela 6. Wyniki uzyskane w roku 2011 za cały arkusz w poszczególnych województwach Okręgu z uwzględnieniem typów szkół - dane w %

Populacja:	Zdawalność	Średni wynik	Średnie wyniki w typach szkół			
			LO	LP	T	SU
woj. lubuskie	96,46	54,03	59,23	45,65	47,40	34,85
woj. wielkopolskie	95,28	53,34	59,15	44,59	46,87	35,69
woj. zachodniopomorskie	95,53	53,60	57,59	44,74	47,12	35,93
Okręg ogółem	95,52	53,51	58,72	44,74	47,01	35,64

We wszystkich województwach na terenie działania OKE w Poznaniu obowiązkową maturę pisemną z języka polskiego zdało więcej niż 95% absolwentów szkół. Porównywalna zdawalność egzaminu z języka ojczystego (wyższa niż zdawalność innych pisemnych egzaminów obowiązkowych) utrzymuje się od roku 2007. Podobnie jak w roku 2010 kształtują się relacje między zdawalnością w poszczególnych województwach. W Wielkopolskim jest ona o około 0,2% niższa niż w Okręgu, w Zachodniopomorskim w zasadzie równa zdawalności w Okręgu, natomiast w Lubuskim – o ok. 0,9% od niej wyższa.

Tak wysokiej zdawalności towarzyszy niezadowolający (i od roku 2008 obniżający się) poziom średnich wyników. Statystyczny absolwent w Okręgu uzyskał około 53,5% liczby punktów możliwych do zdobycia (o niemal 3 punkty procentowe mniej niż w roku ubiegłym); nawet w liceach ogólnokształcących średnia nie sięgnęła 60%, a w liceach i technicach uzupełniających – minimalnie przewyższyła próg zaliczenia (30%). Warto podkreślić, że wyniki absolwentów techników we wszystkich województwach były o około 2 punkty procentowe wyższe od wyników uzyskanych w liceach profilowanych (podczas gdy w roku ubiegłym były od nich o niespełna 1punkt procentowy niższe).

Zróżnicowanie średnich wyników uzyskanych przez zdających w poszczególnych województwach jest niewielkie; odnotować można sięgającą 0,5 punktu procentowego przewagę osiągnięć zdających w województwie lubuskim nad wynikami absolwentów szkół w pozostałych województwach oraz średni wynik w województwie wielkopolskim o około 0,2 punktu procentowego niższy niż uzyskany w Okręgu. Szczególnie niekorzystne w porównaniu z innymi województwami są wyniki uzyskane przez absolwentów liceów profilowanych i techników z województwa wielkopolskiego.

2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia czytanego tekstu (część 1. arkusza)

Przypomnijmy, że test, który posłużył sprawdzeniu umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego (z zakresu I obszaru standardów egzaminacyjnych - korzystania z informacji) stanowił część 1. arkusza egzaminacyjnego na poziomie podstawowym. Zawierał on 9 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi i 4 zadania zamknięte, związane z tekstem zatytułowanym *Rozmowa, czyli jak mówić i słuchać*, opracowanym na podstawie artykułu autorstwa Katarzyny Growiec *Życie dobrze z ludźmi*.

Umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego na poziomach: znaczeń (Z), struktury (S) oraz komunikacji (K), sprawdzone za pomocą poszczególnych zadań, zostały szczegółowo opisane w części raportu zatytułowanej: *Opis egzaminu*. O stopniu opanowania umiejętności przez absolwentów szkół w województwach Okręgu informują uzyskane przez nich współczynniki łatwości. Tabela 7. zawiera ogólne zestawienie łatwości zadań, zgodnie z przyjętą w pomiarze dydaktycznym klasyfikacją¹.

Tabela 7. Klasy łatwości zadań sprawdzających rozumienie tekstu nieliterackiego

Współczynnik łatwości	Zadanie	Zadania w poszczególnych klasach łatwości dla województw:		
		lubuskiego	wielkopolskiego	zachodniopomorskiego
0,00 – 0,19	bardzo trudne	-----	-----	-----
0,20 – 0,49	trudne	4, 6, 7	4, 6, 7, 11	4, 6, 11
0,50 – 0,69	umiarkowanie trudne	1, 11	1	1, 7
0,70 – 0,89	łatwe	2, 5, 8, 10, 12, 13	2, 5, 8, 10, 12, 13	2, 5, 8, 10, 12, 13
0,90 – 1,00	bardzo łatwe	3, 9	3, 9	3, 9

Test rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego, ogólnie umiarkowanie trudny, składał się z zadań o wyjątkowo w tym roku zróżnicowanym poziomie trudności. Rozwiązanie większości zadań było dla zdających łatwe lub nawet bardzo łatwe. Wymagały one przede wszystkim odczytywania wyrażonych wprost w tekście idei oraz opinii autora, a także odczytywania informacji we wskazanym fragmencie tekstu i ich przetwarzania. Umiarkowanie trudne okazały się bardzo nieliczne zadania, które polegały na rozpoznaniu podstawowych zasad kompozycji tekstu. Więcej niż w latach ubiegłych było w teście zadań, które sprawiały trudności absolwentom szkół; zadania te wymagały stosowania informacji do rozwiązywania problemów, rozpoznawania językowych wyznaczników spójności tekstu oraz dostrzegania środków językowych pełniących w tekście określoną funkcję.

Bardziej szczegółowe określenie poziomu opanowania przez zdających w województwach Okręgu umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego, sprawdzanych za pomocą poszczególnych zadań o określonej wadze punktowej, umożliwi analiza uzyskanych w tych populacjach zdających współczynników łatwości, które przedstawiono w tabeli 8.

¹ Szczegółowe omówienia metod analizy wyników oraz wyjaśnienia stosowanych pojęć z zakresu pomiaru dydaktycznego znajdują się w raportach publikowanych przez OKE w Poznaniu w latach: 2005-2007.

Uwzględniono również informację, ile procent zdających za określone zadanie otrzymało 0 punktów, co świadczy o tym, że przedstawili odpowiedź całkowicie błędną lub nie sformułowali odpowiedzi (tzw. frakcja opuszczeń poszczególnych zadań została obliczona dla Okręgu na podstawie informacji od przewodniczących zespołów egzaminatorów i przedstawiona w procentach).

Tabela 8. Wyniki uzyskane za poszczególne zadania sprawdzające rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego w województwach na terenie Okręgu.

Zadanie	Frakcja opuszczeń w %	Współczynniki łatwości				Procent odpowiedzi ocenionych na 0 pkt			
		L	W	Z	O	L	W	Z	O
1.	2	0,62	0,63	0,59	0,62	38	37	41	38
2.	0,3	0,76	0,76	0,76	0,76	24	24	24	24
3.	0,2	0,93	0,93	0,93	0,93	7	7	7	7
4.	9	0,28	0,26	0,25	0,26	66	70	70	70
5.	0,5	0,76	0,75	0,75	0,75	24	25	25	25
6.	1,4	0,44	0,45	0,44	0,44	45	44	45	45
7.	2,3	0,49	0,47	0,50	0,48	31	33	29	32
8.	0,1	0,73	0,72	0,72	0,72	8	9	9	8
9.	0,1	0,93	0,93	0,93	0,93	3	3	3	3
10.	0,2	0,88	0,81	0,88	0,87	12	13	13	13
11.	25,6	0,50	0,48	0,49	0,49	34	36	36	36
12.	3,5	0,74	0,75	0,75	0,75	26	25	25	25
13.	0,2	0,89	0,89	0,89	0,89	3	3	3	3
Test	0,1	0,54	0,53	0,54	0,53	0	0	0	0

Spośród sprawdzanych w roku 2011 umiejętności rozumienia tekstu nieliterackiego na poziomie znaczeń (Z), podobnie jak w poprzednich latach, łatwe dla absolwentów szkół we wszystkich województwach Okręgu było tylko rozumienie dosłownych sensów fragmentów tekstu w zakresie jednego lub dwóch akapitów. Najmniej trudności sprawiły zdającym zadania wymagające odczytywania wyrażonych wprost opinii autora tekstu: zadanie 3., polegające na podaniu znaczenia wyjaśnionego przez autorkę pojęcia, a także zamknięte zadania 5. i 9., polegające na wskazaniu zdań wyrażających poglądy autorki. Łatwe dla maturzystów okazały się również zadania 2. i 13. wymagające odczytania i sparafrazowania treści wyrażonych wprost w akapicie wskazanym w poleceniu.

Umiejętnością trudną było natomiast przetworzenie odczytanych z tekstu informacji oraz ich zastosowanie do rozwiązania problemu. Niespełna połowa populacji absolwentów szkół we wszystkich województwach Okręgu potrafiła odczytać obiegowe przekonania, z którymi polemizuje autorka (zadanie 6.), a przyczyną tych trudności był zarówno brak umiejętności odczytywania intencji autorki, której nie wyraziła wprost, jak i niezrozumienie pojęcia *polemika* użytego w poleceniu. Tę ostatnią hipotezę potwierdza fakt, że mimo możliwości przyznawania punktów częściowych, zdecydowana większość osób, które nie rozwiązały poprawnie tego zadania, otrzymała 0 punktów.

Trudności z rozpoznawaniem podstawowych cech tekstu na poziomie jego struktury (S) również były uzależnione od tego, jak dalece pogłębionej analizy układu kompozycyjnego tekstu wymagało dane zadanie. Łatwe dla absolwentów szkół we wszystkich województwach było tylko dostrzeżenie podobieństwa sąsiednich, wzajemnie uzupełniających się akapitów (zadanie 12.). Większe trudności sprawiło rozpoznanie podstawowych zasad kompozycji tekstu: funkcji pytań postawionych we wstępie (umiarkowanie trudne zadanie 1.) oraz funkcji akapitu, będącego częścią rozwinięcia (zadanie 7., trudne dla zdających w województwie lubuskim i wielkopolskim, umiarkowanie trudne w zachodniopomorskim). Jeszcze więcej problemów niż określenie funkcji kompozycyjnej akapitów sprawiło maturzystom dostrzeżenie językowych wyznaczników spójności między akapitami. Sprawdzające tę umiejętność zadanie 4. okazało się najtrudniejszym zadaniem w całym teście; tylko ok. 25% zdających potrafiło wypisać dwa z czterech takich wyznaczników (*jednak; owa; tak więc; czyli*), a ok. 50% otrzymało 0 punktów ze względu na odpowiedzi całkowicie błędne lub opuszczenie zadania, co pozwala przypuszczać, że wielu maturzystów nie miało wiedzy na temat spójności tekstu i nie rozumiało pojęcia językowego wyznacznika spójności.

Na poziomie komunikacji (K) również sprawdzono zarówno umiejętności elementarne, jak i bardziej złożone. Maturzyści bez trudu rozwiązyli zadania zamknięte z tego zakresu: 8. - polegające na przyporządkowaniu zdaniom z tekstu nazw funkcji komunikacyjnych, które w tych zdaniach dominują (impresywnej i poznawczej) oraz 9. - wymagające wskazania właściwej funkcji cudzysłowu (wprowadzającego element ironii). Podobnie jak w latach ubiegłych, trudne okazało się rozpoznawanie cech stylu i języka tekstu. Zaledwie co dziesiąty zdający potrafił wybrać z tekstu i poprawnie nazwać dwa zabiegi językowe ożywiające wypowiedź, a ponad 30% nie rozpoznało żadnego zabiegu językowego w obrębie dwóch akapitów. Maturzyści podawali niepoprawne nazwy środków językowych lub nie odróżniali ich od elementów treści czy kompozycji tekstu; wiele osób podawało niewłaściwe przykłady. Co czwarty maturzysta opuścił to zadanie, w ogóle nie udzielając odpowiedzi, a pozostali podawali odpowiedzi niewłaściwe (rozwiązań tego zadania ocenionych na 0 punktów było łącznie około 75%).

3. Osiągnięcia w zakresie pisania wypracowania (część 2. arkusza)

Podstawę interpretacji osiągnięć zdających w zakresie tworzenia analizy tekstu literackiego stanowią uzyskane za poszczególne kryteria oceny współczynniki łatwości, przedstawione w tabeli 9. Znajduje się w niej również informacja na temat odsetka prac ocenionych na 0 punktów w zakresie danego kryterium. Jest to istotny aspekt analizy, ponieważ dotyczy absolwentów szkół, którzy nie spełnili nawet minimalnych wymagań dotyczących treści, kompozycji, stylu, języka lub zapisu wypracowania maturalnego na poziomie podstawowym.

Tabela 9. Osiągnięcia w zakresie pisania interpretacji tekstu literackiego (wypracowania) na poziomie podstawowym w województwach i Okręgu

Kryteria oceny:	Współczynniki łatwości uzyskane w:				Procent ocen 0 punktów w:			
	L	W	Z	O	L	W	Z	O
1. treści	0,44	0,42	0,42	0,42	0,4	0,8	1,0	0,8
2. kompozycji	0,55	0,54	0,54	0,54	2,6	3,2	3,3	3,1
3. stylu	0,57	0,58	0,58	0,58	1,7	2,1	2,0	2,0
4. języka	0,54	0,55	0,56	0,55	1,3	1,9	1,7	1,7
5. zapisu	0,49	0,50	0,51	0,50	21,5	21,2	19,3	20,7
6. walorów	0,02	0,01	0,02	0,02	94,9	95,3	95,0	95,2
wypracowania	0,49	0,48	0,49	0,49	0,3	0,6	0,6	0,5

Wypracowanie, stanowiące analizę i interpretację tekstu literackiego zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, w roku 2011 ponownie okazało się zadaniem trudnym dla maturzystów we wszystkich województwach Okręgu (w roku ubiegłym średnie wyniki minimalnie przewyższyły połowę możliwej do zdobycia liczby punktów). Średni wynik uzyskany w województwie wielkopolskim był o około 1 punktu procentowego niższy niż wynik w pozostałych województwach.

Podobnie jak w roku ubiegłym, średnio dwóch na 1000 maturzystów w Okręgu w ogóle nie podjęło próby napisania wypracowania, natomiast 5 na 1000 zdających otrzymało za to zadanie 0 punktów (w województwie lubuskim odsetek ten był dwukrotnie niższy niż w wielkopolskim i zachodniopomorskim). Dotyczy to absolwentów, którzy pisali prace zupełnie niezgodne z tematem lub popełnili kardynalne błędy merytoryczne, jednoznacznie świadczące o nieznajomości lektury.

Sporadycznie, lecz nieco częściej niż w latach ubiegłych przyznawano dodatkowe punkty za szczególne walory wypracowania, nieujęte w zasadniczych kryteriach (również w tej dziedzinie niekorzystnie wyróżnili się absolwenci z województwa wielkopolskiego).

W pracach ok. 5% maturzystów w Okręgu egzaminatorzy mogli docenić pogłębioną analizę i twórczą interpretację tekstu literackiego, kompozycję szczególnie logiczną i funkcjonalną wobec tematu, urodę stylu lub precyzję i bogactwo języka.

Spośród wymienionych aspektów wypracowania, lecz ocenianych na poziomie wymagań określonym w zasadniczych kryteriach, **umiarkowanie trudne dla zdających były umiejętności związane z formą tekstu:** powyżej połowę możliwej do uzyskania liczby punktów przyznano zarówno za kompozycję, styl i język wypowiedzi (podobnie jak w latach poprzednich), jak i za jej poprawny zapis (po raz pierwszy od 2005 roku).

Najmniej trudności sprawiło maturzystom przestrzeganie norm poprawności stylistycznej wypracowania; wymagania określone w kryteriach zdający spełnili w niemal 60%. Egzaminatorzy najczęściej przyznawali 3 pkt na 5 możliwych, co świadczy o tym, że większość zdających posługuje się stylem na ogół jasnym i poprawnym oraz dostosowanym do tematu i formy wypowiedzi. Podstawowe zaburzenie stosowności stylu to jego niejednorodność (zwłaszcza w wypracowaniach o poezji łączono patetyczny i pseudopoetycki styl z kolokwializmami). Najczęściej pojawiającymi się odstępstwami od norm poprawności stylistycznej były natomiast nieuzasadnione powtórzenia wyrazów oraz konstrukcji składniowych, a także nadużywanie zaimków. Przyczyną większości tych błędów jest brak wystarczającego zasobu słów, zwłaszcza synonimicznych, a także niedostateczne opanowanie reguł składni. Niektóre błędy stylistyczne (np. pojawiające się w zakończeniu pracy) mogą być konsekwencją pośpiechu i braku korekty tekstu.

Nieco niżej niż styl (o 3%) oceniono w Okręgu język wypracowań maturalnych; na 12 punktów możliwych do zdobycia za przestrzeganie reguł poprawności językowej zdający najczęściej otrzymywali 6 punktów, co świadczy o tym, że posłużyli się językiem w całej pracy komunikatywnym, w zasadzie właściwie zastosowali wyrazy i związki wyrazowe, nie popełnili błędów fleksyjnych oraz poprawnie zbudowali większość zdań.

Około dwóch na 100 maturzystów (w województwie lubuskim nieco mniej niż w wielkopolskim i zachodniopomorskim) otrzymało 0 punktów za poprawność języka, nie spełniając nawet minimalnego wymagania - komunikatywności wypowiedzi mimo licznych błędów fleksyjnych, leksykalnych, frazeologicznych i składniowych. Przyczyną braku komunikatywności języka są najczęściej potoki składniowe (długie, niezrozumiałe i niespójne wypowiedzenia sprzeczne z podstawowymi regułami składni) oraz zastosowanie wyrazów i związków wyrazowych niezgodnie z ich znaczeniem.

Błędy wyrazowe i składniowe, które nie zakłócają komunikatywności, były dosyć często popełniane przez maturzystów, nawet otrzymujących 6 lub 9 punktów za język. Do najbardziej rażących i coraz częściej spotykanych należą błędy polegające na niewłaściwym zastosowaniu wyrazów bądź rozbijaniu związków frazeologicznych, co jest oczywistą konsekwencją nieznajomości ich znaczeń. Zdecydowaną większość błędów językowych popełnianych przez zdających stanowią jednak niepoprawne konstrukcje składniowe (od usterek tego rodzaju nie są wolne nawet najlepsze wypracowania maturalne).

Błędy te najczęściej polegają na zastosowaniu niewłaściwych spójników i przyimków, niepoprawnym budowaniu imiesłowowych równoważników zdania oraz zaburzeniach związków składniowych zgody i rządu. Często są również zaburzenia szyku zdań, traktowane jako usterki składniowe (w języku polskim w zasadzie szyk jest swobodny). Najczęściej popełnianym błędem fleksyjnym było stosowanie niewłaściwej odmiany żeńskich form nazwisk (*Justyny Bogutowej, nie lubiła Bogutownej, stara Bogutowna zmarła*). Stosunkowo niewielu maturzystów popełnia natomiast błędy bardziej rażące, jak np. niewłaściwa odmiana zaimków (*owy wiersz, konsekwencja ów związku, obaj małżonkowie*).

Dla tegorocznych absolwentów szkół w Okręgu umiarkowanie trudne okazało się również przestrzeganie reguł poprawnego zapisu: ortografii i interpunkcji (zdający w województwie wielkopolskim uzyskali za te umiejętności ok. 50% maksymalnej liczby punktów, w zachodniopomorskim jeszcze o 1% więcej, a w lubuskim o 1% mniej). Większość zdających zdobyła co najmniej 1 punkt z 3 możliwych do uzyskania za zapis, co oznacza, że w zasadzie przestrzegają podstawowych reguł ortograficznych i interpunkcyjnych mimo błędów różnego stopnia. Jednak ok. 20% przystępujących do matury absolwentów otrzymało za tę umiejętność 0 pkt, ponieważ nie opanowali oni poprawnego zapisu nawet na elementarnym poziomie, popełniając liczne i rażące błędy ortograficzne oraz błędy interpunkcyjne zakłócające komunikację.

Za poprawny układ treści wypracowania (kompozycję) maturzyści w Okręgu uzyskali średnio 54% punktów możliwych do przyznania za tę umiejętność; najczęściej otrzymywali oni 3 z 5 punktów, spełniając tylko podstawowe wymagania dotyczące uporządkowania i spójności wypowiedzi. Większość prac miała kompozycję trójdzielną, z logicznie i graficznie wyodrębnionymi głównymi częściami: wstępem, rozwinięciem i zakończeniem. Rozwinięcie zazwyczaj było w miarę spójne, lecz uporządkowane według prostego kryterium – przeważnie linearnie (wiersz po wierszu w temacie 1., fragment po fragmencie w temacie 2.). Wypracowania, których kompozycja podporządkowana była zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu (uporządkowana problemowo) oraz wewnętrznie spójna, logiczna i przejrzysta, stanowiły niecałe 10% prac z poziomu podstawowego – mniej więcej taka grupa maturzystów zdawała dodatkowo język polski na poziomie rozszerzonym.

Wstęp w większości wypracowań był lepiej napisany od zakończenia i stanowił zwięzłe, bezpośrednie nawiązanie do tematu. W niektórych pracach był on jednak niezgodny z tematem: miał charakter ogólnego omówienia życia i twórczości Mickiewicza (temat 1.) lub przeglądu treści i problematyki „Graniczy” (temat 2.). Tego rodzaju wstęp, często niespójny z rozwinięciem, niemal zawsze dominował nad pisaniem w pośpiechu i bardzo lakonicznym zakończeniem, powodując zaburzenie proporcji kompozycyjnych pracy. Zakończenia w wielu pracach nie stanowiły sensownego podsumowania toku rozważań, ponieważ zamiast interpretacyjnych uogólnień i wniosków zawierały dywagacje na temat autorów (temat 1.) lub subiektywną ocenę bohaterów (temat 2.).

Błędna struktura rozwinięcia polegała zazwyczaj na uzupełnianiu lub wręcz zastępowaniu problemowego układu analizy i interpretacji tekstu literackiego linearnym tokiem jego parafrazy lub streszczenia (odtworzącym kolejność treści w tekście podanym w arkuszu egzaminacyjnym). Prace, w których dominował tok problemowy, często były niespójne, co świadczy o tym, że maturzystom łatwiej jest zachować właściwy porządek rozwinięcia, niż zadbać o treściowe i stylistyczne nawiązania pomiędzy jego poszczególnymi elementami. Prace z wymienionymi błędami kompozycji, lecz wskazujące na podjęcie próby porządkowania myśli, oceniane były na poziomie struktury na 1 punkt (z 5 możliwych).

Trzeba zauważyć, że ok. 3% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w Okręgu (w województwie lubuskim nieco mniej, a w zachodniopomorskim - więcej) to maturzyści, którzy nie przestrzegali w swojej wypowiedzi nawet elementarnych zasad logicznego uporządkowania, tym samym otrzymując 0 punktów za kompozycję. W ten sposób oceniana była również kompozycja wypracowań zdających, którzy nie uzyskali choćby kilku punktów za rozwinięcie tematu; struktura w swojej istocie jest przecież układem treści i można ją ocenić tylko wtedy, jeżeli zawiera rozpoznania zgodne z tematem.

Rozwinięcie tematu wypracowania sprawiło tegorocznym maturzystom największą trudność; za tę umiejętność absolwenci szkół w Okręgu otrzymali średnio 42% liczby punktów możliwych do zdobycia (w województwie lubuskim o 2 punkty procentowe więcej). Średnio ośmiu na 1000 zdających w Okręgu (znowu warto podkreślić, że w województwie lubuskim odsetek ten był dwukrotnie niższy) to autorzy prac, w których rozwinięcie tematu oceniono na 0 punktów, ponieważ zamiast analizy i interpretacji tekstu literackiego, zawierało jego parafrazę, streszczenie lub luźno związane z tematem dywagacje.

Osiągnięcia i trudności maturzystów w zakresie treści wypracowania zostaną omówione w zależności od wyboru tematu. Przypomnijmy zatem tematy zaproponowane zdającym na tegorocznej maturze (szczegółowo omówiono je w opisie arkusza).

Temat 1. brzmiał: „Analizując wiersze *Gdy tu mój trup...* Adama Mickiewicza oraz *Światło w ciemnościach* Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, porównaj ukazane w nich obrazy świata marzeń i rzeczywistości. Wykorzystaj właściwe konteksty.” Maturzyści, którzy wybrali ten temat, powinni napisać analizę i interpretację porównawczą wierszy, uwzględniając właściwie dobrane konteksty, np.: literacki, biograficzny, kulturowy, historyczny, itp. To zadanie, niewykraczające przecież poza wymagania ujęte w podstawie programowej, zostało zrealizowane na wyjątkowo zróżnicowanym poziomie: stosunkowo dużo było wypracowań bardzo dobrych, interesujących, a nawet błyskotliwych, dosyć częste były również prace, które nie stanowiły realizacji poleceń określonych w temacie.

Do uzyskania maksymalnej lub prawie maksymalnej liczby punktów, oprócz umiejętności analizowania i interpretowania tekstu poetyckiego oraz dostrzegania podobieństw i różnic między wierszami pochodzącymi z różnych epok literackich, konieczna była również wiedza z poetyki, historii literatury oraz historii Polski, którą należało właściwie wykorzystać. Błędem wielu autorów potencjalnie dobrych wypracowań było przywoływanie zbędnych kontekstów, które nie służyły pogłębieniu interpretacji, a także niefunkcjonalne

z punktu widzenia tematu, pseudoerudycyjne wywody. Oto fragment (liczącego niemal dwie strony) wstępu pracy maturalnej, której autor popisał się niebezpośrednio z tematem wiedzą z historii: *Podobnie ciężki los spotkał wielu spośród przedstawicieli tej najszlachetniejszej z polskich emigracji – Wielkiej Emigracji. Nosi ona to miano nie tyle ze względu na swoją liczebność (historycy podają zazwyczaj liczbę 10 000 osób), co raczej z uwagi na wielką rolę, jaką odegrali wygnańcy. Po klęsce powstania listopadowego do państw Europy Zachodniej przybywają weterani walk. Spotyka ich początkowo sympatia społeczeństw - dość wspomnieć uroczystości w państwach niemieckich, podczas których Niemcy i Polacy deklarowali wspólną walkę przeciw ładowi społecznemu ustalonymu przez kongres wiedeński.*

Należy uściślić, że analizę utworów we właściwych kontekstach punktowano nie z puli szczególnych walorów, lecz z modelu oceniania. Dodatkowymi punktami za walory egzaminatorzy nagradzali więc przede wszystkim funkcjonalne wykorzystanie wiedzy z poetyki połączonej z właściwym posługiwaniem się terminologią oraz trafną interpretację symboli i metafor zastosowanych w wierszach. Często spotykanym błędem zdających było podawanie informacji związanych wprawdzie z poetyką i wersyfikacją utworu, lecz nieuzasadnionych tematem i niespójnych z całością pracy - dołączanych najczęściej po analizie treści wiersza. Przykładem tej sztucznej, od lat funkcjonującej w szkole dychotomii jest fragment wypracowania (umieszczony bezpośrednio przed podsumowaniem): *W wierszu Mickiewicza przeplatają się opisy realistyczne i fikcyjne, te drugie wyrażone za pomocą metafor i porównań. Dzieło jest podzielone na dwie części, zbudowane stroficznie. Całość z nieregularnymi rymami na końcu wersów. Wiersz Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej jest przykładem liryki bezpośredniej, podmiot liryczny wyrażony jest w pierwszej osobie liczby pojedynczej. W wierszu znajdują się rymy, które podkreślają regularną budowę wersów, wpływają na jego rytm.*

Punktów nie otrzymali również maturzyści przekonani o tym, że mają prawo przedstawić dowolną interpretację utworów, nieuzasadnioną analizą tekstu. Prowadziło to do błędów interpretacyjnych, jak np. dosłowne traktowanie osoby mówiącej w wierszu Mickiewicza (*podmiot liryczny jest trupem, błąka się po swojej ojczyźnie, zasiada wśród rodziny i głośno gada*) czy odczytanie białej postaci jako *śmierci, która zaprasza do nieba, z góry świeci, czeka na ludzi*. Interpretacyjnym nadużyciem wobec utworu były również odczytania patriotyczne: *Autorzy obu wierszy chcą wrócić do Ojczyzny, by do ostatniego tchu walczyć o odzyskanie niepodległości*, a nawet polityczne: *„utracony Eden” to metafora uzależnienia Polski od ZSRR po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej*. Za kardynalne błędy rzeczowe uznawano pomysły wręcz karykaturalne (bo przecież nie można ich nazwać interpretacjami), jak np.: *Autorka prawdopodobnie znajduje się w obozie koncentracyjnym, zmuszana do jakichś ciężkich prac (...) potem wychodzi na wolność, widzi przyrodę, czuje krakowski klimat* czy rozwijanie analogii między sytuacją liryczną w wierszu Mickiewicza a sytuacją po katastrofie smoleńskiej. Tego rodzaju prace były dyskwalifikowane ze względu na zupełne niezrozumienie danych do analizy tekstów poetyckich, utrzymanych w poetyce lub konwencji, do której znajomości podstawa programowa przecież zobowiązuje.

Temat 2. brzmiał: „Analizując podane fragmenty powieści Zofii Nałkowskiej *Granica*, przedstaw obraz Justyny i jej związku z Zenonem w oczach różnych bohaterów powieści. W kontekście całej powieści wyjaśnij, jakie konsekwencje wynikają z zestawienia odmiennych spojrzeń na bohaterów i relacje między nimi.” Na ten pozornie łatwiejszy temat maturzyści napisali mniej prac bardzo dobrych, a nawet dobrych, niż na temat 1. Niewielu zdających, analizując fragmenty powieści, uwzględniło złożoność sposobu prezentowania postaci literackiej (Justyny) i jej relacji z innymi bohaterami oraz potrafiło zinterpretować tekst z punktu widzenia uniwersalnej problematyki moralnej dzieła, właściwie wykorzystując znajomość utworu i wiedzę o literaturze.

Trudności zdających z rozwinięciem tego tematu wynikały przede wszystkim z jego niezrozumienia, będącego konsekwencją braku analizy tematu przed rozpoczęciem pisania wypracowania. Wielu maturzystów potraktowało polecenie: *przedstaw obraz Justyny* jako sugestię napisania charakterystyki postaci, nie dokonując właściwej selekcji informacji (Justyna w związku z Zenonem, nie Justyna w ogóle) oraz nie uwzględniając subiektywnych punktów widzenia bohaterów przedstawionych we fragmentach powieści. Prowadziło to do zastępowania ukierunkowanej tematem analizy fragmentów pełną charakterystyką Justyny pisaną na podstawie całego dzieła lub nawet pochodzącymi z bryków charakterystykami czy „życiorysami” różnych postaci. Takie prace, jako niezwiązane z tematem, dyskwalifikowano, a jeżeli dodatkowo były niesamodzielne – unieważniano. W tym roku z powodu niesamodzielności unieważniono prace dziesięciu maturzystów; całość lub obszerne fragmenty tych prac były identyczne z tekstami ściągniętych internetowych.

O niezrozumieniu drugiej części tematu świadczyły natomiast podsumowania prac większości maturzystów, którzy *konsekwencje wynikające z zestawienia odmiennych spojrzeń na bohaterów i relacje między nimi* zrozumieli niemal wyłącznie jako skutki postępowania bohaterów. Bardzo rzadko formułowali więc interpretacyjne uogólnienia świadczące o dostrzeżeniu złożoności obrazu człowieka i międzyludzkich relacji ukazanych w utworze, zastępując je opowieściami o dalszych losach bohaterów, ich ocenianiem, a nawet osobistymi wynurzeniami.

Oto przykład formułowania wniosków interpretacyjnych w sposób świadczący o niezrozumieniu tematu przez maturzystę: *Według mnie człowiek buduje swoją opinię w oczach innych ludzi od urodzenia, z roku na rok, im bardziej jesteśmy starsi, tym bardziej ludzie podchodzą do nas z dystansem. Patrzą na wszystko, co nas otacza, co robimy dobrze, co źle oraz na to, jak się zachowujemy w stosunku do samego siebie i bliźniego. Opierając się na kontekście całego utworu sądzę, iż konsekwencje są duże, ponieważ przez odmienne spojrzenie bohaterów dochodzi do tragedii, jaka jest śmierć Zenona bądź też porzucenie dziecka i wyjazd do innego miasta.* Niewłaściwe uwzględnienie kontekstu macierzystego w interpretacji jest z pewnością skutkiem nieznajomości problematyki moralnej, psychologicznej, społecznej i filozoficznej utworu.

Nieznajomość treści i problematyki całego dzieła powoduje również inne błędy w rozwinięciu tematu wypracowania (mimo że temat zobowiązywał przede wszystkim do analizy fragmentów zamieszczonych w arkuszu). Brak świadomości tego, kim są bohaterowie, jakie są motywacje i dalsze konsekwencje ich postępowania oraz jakie relacje łączą ich z innymi postaciami, uniemożliwia napisanie analizy tekstu zgodnej z tematem i prowadzącej do rozwiązania problemu w nim zawartego. Zamiast interpretacji powstaje wtedy coś w rodzaju komentowanego streszczenia lub wręcz parafraza fragmentów utworu w takiej kolejności, w jakiej występują w arkuszu. Przytoczmy fragment tego rodzaju odtwórczej wypowiedzi, która jest przykładem niezrozumienia fragmentu spowodowanego nieznajomością utworu i brakiem wiedzy o bohaterach: *Ostatni fragment mówi o relacjach Elżbiety i Justyny. O tym, jak Elżbieta porównuje się z wybranką serca swego przyjaciela Zenona. Upewnia Justynę o tym, że nie jest ona przeciwna zawarciu ich związku, gdyż musi w końcu pozwolić Zenonowi ułożyć swoje życie po swojemu, a Justyna przekonuje Elżbietę do tego, że jest uczciwa, będzie dobrą żoną i niczego jej nie potrzeba.*

Oczywistą konsekwencją nieznajomości całego dzieła jest popełnianie różnego rodzaju błędów rzeczowych, często kardynalnych, które powodują dyskwalifikację wypracowania. Maturzyści najczęściej mylili postacie (*Fragment trzeci przedstawia nam przyznanie się Zenona matce Elżbiecie do tego, że jest w ciąży z Justyną*) lub przypisywali im biografię i osobowość bohaterów innego dzieła, najczęściej „Przedwiośnia” (*Matka schowała przed Zenkiem cenny skarb w piwnicy, ponieważ jakby znalazł, to by sprzedał i by miał na picie*). Nie przyznawano również punktów za odczytania sensu dzieła przekraczające granice dowolności interpretacji: oceny sprzeczne z tekstem powieści, świadczące o zupełnym niezrozumieniu intencji autorki (*Zenek miał rację, że wykorzystywał obie kobiety, bo były głupie i naiwne*) czy też przedstawianie przesłania jako jednoznacznego, a bohaterów jako czarno-białych (*Elżbieta to idealna żona, prawdziwy anioł, a Justyna zamieniła się po prostu w potwora*). Rażące błędy merytoryczne świadczą natomiast o braku wiedzy z historii literatury (*„Granica” to najwybitniejsza powieść okresu pozytywizmu*), poetyki (*Autorka pomyliła wstęp z zakończeniem*), historii (*Zenon walczył z komunistyczną władzą*).

4. Wyniki a wybór tematu wypracowania

Poziom zrozumienia sformułowania tematu, który ukierunkowuje analizę i interpretację zamieszczonego w arkuszu tekstu literackiego oraz wyznacza zakres treści wypracowania, ma niewątpliwy wpływ na jego wybór przez maturzystów. Inne czynniki to trudność i złożoność problemu, który należy rozwiązać, rodzaj i zrozumiałość zawartych w arkuszu fragmentów tekstów literackich oraz znajomość treści i problematyki dzieł czy posiadana wiedza o autorze i epoce. Nie bez znaczenia jest zapewne ewentualne obeznanie maturzysty z określoną formułą tematu w trakcie nauki w szkole i przygotowywania się do egzaminu. Wybory dokonane przez tegorocznych absolwentów zdających obowiązkową maturę z języka polskiego zostały przedstawione w tabeli 10.

Tabela 10. Wybory tematu wypracowania na poziomie podstawowym – dane w %

Absolwenci wybierający:		w Okregu ogółem	w województwach:		
			lubuskim	wielko- polskim	zachodnio- pomorskim
poziom podstawowy	temat 1. (analiza porównawcza wierszy Adama Mickiewicza i Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej)	23,9	25,6	23,6	23,4
	temat 2. (analiza fragmentów powieści Zofii Nałkowskiej <i>Granica</i>)	76,1	65,8	76,4	76,6

Zdecydowanie większą popularnością wśród zdających w Okregu cieszył się temat 2. Maturzystów, którzy go wybrali, było trzykrotnie więcej niż absolwentów, którzy pisali wypracowanie na temat 1. Dysproporcja w wyborze tematów (warto zauważyć, że nieco mniejsza w województwie lubuskim niż w pozostałych województwach) nie jest zaskakująca. Zdający z reguły unikają interpretacji poezji, zwłaszcza wymagającej porównania dwóch utworów, wybierając analizę prozy, nawet jeżeli temat zobowiązuje do interpretacji fragmentu w kontekście całego utworu, a nieznajomość dzieła wręcz uniemożliwia zrozumienie i poprawną analizę tekstu zawartego w arkuszu.

Obecność fragmentu *Granicy* w arkuszu diagnostycznym mogła skłonić do wyboru tematu 2. maturzystów, którzy przy okazji omawiania wyników diagnozy gruntownie powtórzyli treść i problematykę powieści, a zniechęcić tych, którzy nie uwzględnili tego dzieła w przygotowaniach do matury, zakładając, że nie pojawi się na właściwym egzaminie.

Temat 1. był rzadko wybierany ze względu na to, że wymagał porównania wierszy, które nie były obowiązkowo analizowane na lekcjach; wielu absolwentów w ogóle nie znało poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Temat wydawał się trudny również dlatego, że zobowiązywał zdającego do interpretacji dzieł z różnych epok we właściwie dobranych kontekstach, co jest oczywistym utrudnieniem dla zdających, którzy nie posiadają wiedzy z historii literatury oraz poetyki. Interpretacja porównawcza wiersza romantycznego i młodopolskiego w kontekście wiedzy z historii literatury już podczas styczniowej diagnozy była rzadko wybierana. Tego zadania podjęli się więc przede wszystkim absolwenci, którzy opanowali procedury analizy i interpretacji porównawczej wierszy; na podstawie oglądu wybranych prac w OKE można stwierdzić, że wielu z nich dodatkowo zdawało język polski także na poziomie rozszerzonym.

Dane ilustrujące zróżnicowanie wyników związane z wyborem tematu przedstawione zostały w tabeli 11. zamieszczonej na następnej stronie.

Tabela 11. Wyniki uzyskane w Okręgu za wypracowania na każdy z tematów

Wybór:	Współczynniki łatwości uzyskane na poziomie podstawowym za:						
	treść	kompozycję	styl	język	zapis	walory	wypracowanie
tematu 1.	0,51	0,63	0,62	0,60	0,56	0,05	0,56
tematu 2.	0,40	0,52	0,56	0,53	0,48	0,01	0,46

Zadaniem trudnym okazało się napisanie wypracowania na wybrany przez 3/4 populacji maturzystów temat 2., związany z fragmentem powieści obowiązkowo omawianej w szkole (w praktyce – najczęściej w 3. klasie, bezpośrednio przed maturą), natomiast umiarkowanie trudna była porównawcza, kontekstowa interpretacja nieznanymi większości zdających utworów poetyckich. Temat 1. wybrali zatem maturzyści o wyższych kompetencjach i ogólnie lepiej przygotowani pod każdym względem. Potwierdza to fakt, że różnica wyników sięga 10% liczby punktów możliwych do uzyskania z danego kryterium zarówno w zakresie treści, jak i w zakresie kompozycji, stylu, języka i zapisu, które ze swej istoty w mniejszym stopniu są zależne od realizowanego tematu. Absolwenci piszący wypracowanie na temat 1. pięciokrotnie częściej uzyskiwali dodatkowe punkty za szczególne walory pracy.

III. Podsumowanie i wnioski

Obowiązkową maturę pisemną z języka polskiego, jak co roku, zdało 95% absolwentów szkół w województwach na terenie działania OKE w Poznaniu, jednak średni wynik świadczy o spełnieniu wymagań egzaminacyjnych na poziomie ok. 53%. Warto podkreślić, że wynik uzyskany w tym roku w Okręgu jest zbliżony do średniej krajowej; najbardziej przyczynili się do tego maturzyści oraz ich nauczyciele z województwa lubuskiego.

Tegorocznymi absolwentami szkół, w przeciwieństwie do zdających w latach ubiegłych, za test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego nie uzyskali wyników znacząco wyższych niż za analizę tekstu literackiego. Jedną z przyczyn może być temat tekstu będącego podstawą zadań, związany z problemami języka i komunikacji międzyludzkiej, podczas gdy zdający w latach 2008-2010 analizowali teksty na temat Internetu lub kultury popularnej.

O tym, że świadomość językowa jest jedną z najsłabszych stron przeciętnego maturzysty, świadczy również fakt, że najtrudniejsze w teście okazały się zadania wymagające rozpoznania środków językowych, pełniących w tekście określone funkcje, zwłaszcza zaś językowych wyznaczników spójności. Zdający, podobnie jak maturzyści z lat poprzednich, dobrze rozumieli tylko informacje, idee i opinie wyrażone wprost, mieli natomiast trudności z odczytaniem polemicznej intencji autora, co często spowodowane było niezrozumieniem słowa *polemizuje* zawartego w poleceniu.

Lektura wypracowań maturalnych związanych z tekstem literackim także potwierdza niezbyt wysoki poziom świadomości językowej i wrażliwości stylistycznej absolwentów

szkół. Uzyskanie średnio nieco więcej niż połowy liczby punktów możliwych do przyznania za poprawność języka i stylu oznacza, że zdający spełnili na ogół tylko podstawowe wymagania, posługując się w miarę jasnym i stosownym stylem oraz komunikatywnym językiem. Niewiele jest prac, które pod względem językowo-stylistycznym oceniono bardzo wysoko, często natomiast razi kolokwialność stylu maturzystów, nieporadność w wypowiedzaniu się na temat przeżyć psychicznych i etycznych wartości oraz w wyrażaniu logicznych sądów. Egzaminatorzy podkreślają ubożenie zasobu leksykalnego młodzieży, zwłaszcza nieznamość i niepoprawne stosowanie związków frazeologicznych.

Zapewne należy podkreślić uzyskany w tym roku stosunkowo wysoki średni wynik, około 50%, za poprawność zapisu, nie można jednak zapominać, że oznacza to spełnienie wymagań przez przeciętnego maturzystę tylko w połowie; co piąty ze zdających otrzymał za poprawność zapisu 0 punktów, popełniając wiele rażących błędów ortograficznych i interpunkcyjnych, co jednak nie uniemożliwiało zdania matury.

Absolwenci najczęściej potrafili w miarę poprawnie skomponować pisemną wypowiedź pod względem logicznym i graficznym, wyodrębniając jej główne części, nierzadko jednak wstęp nie był bezpośrednio związany z tematem, tok rozwinięcia najczęściej był wyłącznie odtwórczy (efekt zastępowania analizy i interpretacji opisem sytuacji przedstawionej w tekście, jego streszczeniem lub wręcz parafrazą), a zakończenie, zamiast interpretacyjnych uogólnień, zawierało opinie na temat autorów wierszy lub bohaterów powieści. W tak schematycznie ukształtowanej wypowiedzi przeciętny maturzysta zawarł ok. 10 rozpoznań analitycznych i interpretacyjnych (bo tak przekłada się na konkretny średni wynik 42% uzyskany za treść wypracowania).

Przyczyną takiego poziomu rozwinięcia tematu w większości prac, oprócz braku umiejętności interpretowania tekstu literackiego (zwłaszcza poezji, którą maturzyści kolejny raz niechętnie wybierali) jest nieznamość dzieł z kanonu połączona z brakiem wiedzy o literaturze, co zmusza do kurczowego trzymania się tekstów zamieszczonych w arkuszu, uniemożliwia trafną interpretację we właściwie dobranych kontekstach, powoduje błędy rzeczowe. Piszący interpretację porównawczą wierszy nie rozumieli metafor i symboli, sztucznie oddzielali formę od treści utworów, nie dostrzegali podobieństw i różnic między nimi. Maturzyści, którzy wybrali analizę fragmentów powieści z kanonu lekturowego, lecz nie zrozumieli tematu, tworzyli niewłaściwą formę wypowiedzi (charakterystykę), a w podsumowaniu oceniali bohaterów zamiast wyciągać interpretacyjne wnioski w kontekście problematyki całego dzieła.

Reasumując, można stwierdzić, że pewien postęp w zakresie kompozycji, stylu, języka i zapisu jest niewątpliwie efektem ćwiczeń w pisaniu, w tym stosowania w praktyce szkolnej maturalnych kryteriów oceny wypracowań, dzięki czemu zdający są coraz bardziej świadomi stawianych im na egzaminie wymagań. Podobny wzrost osiągnięć w zakresie rozwinięcia tematu jest w oczywisty sposób uwarunkowany przede wszystkim czytaniem przez młodzież dzieł literackich (co trzeba wyegzekwować) oraz ich rzetelnym analizowaniem i interpretowaniem na lekcjach języka polskiego (czego podstawę musi stanowić wiedza z zakresu historii literatury, poetyki, języka ...).

Język polski jako dodatkowy egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym

I. Opis egzaminu

Zadaniem absolwentów, którzy wybrali język polski jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym, było napisanie wypracowania na jeden z dwóch tematów danych do wyboru. Zagadnienia dotyczyły tekstów literackich lub ich fragmentów zamieszczonych w arkuszu. Pozwalały sprawdzić umiejętności analizowania i interpretowania dzieła literackiego na poziomie jego treści, struktury i języka, integrowania wiedzy z zakresu historii i teorii literatury oraz tworzenia własnego tekstu.

Maturzyści mieli możliwość wyboru między interpretacją fragmentu dramatu, a analizą porównawczą dwóch tekstów poetyckich.

Temat 1. „Zinterpretuj fragment dramatu Sławomira Mrożka *Śmierć porucznika*. Określając sytuację dramatyczną i sposób jej budowania, odpowiedz na pytanie, jaką rolę odgrywają w tekście nawiązania do twórczości Adama Mickiewicza i tradycji literackiej romantyzmu. Wykorzystaj odpowiednie konteksty interpretacyjne.”

Temat 2. „Porównaj sposoby kreowania obrazów tańca i jego funkcje we fragmencie poematu *Kwiaty polskie* Juliana Tuwima i wierszu *Niech żyje bal* Agnieszki Osieckiej.”

Temat 1. zobowiązywał do interpretacji fragmentu dramatu spoza podstawy programowej, utrzymanego w znanej maturzystom konwencji. Sprawdzał umiejętność odczytania tekstu jako polemiki z tradycją romantyczną. Zadaniem zdającego było odkrycie różnych sposobów nawiązywania do twórczości Mickiewicza, a także określenie funkcji aluzji literackiej. Temat wymagał również scharakteryzowania sytuacji dramatycznej i sposobów jej budowania. Aby rozwiązać problem, należało wykazać się znajomością cech groteski oraz umiejętnością stosowania właściwych dla tej kategorii estetycznej pojęć, takich jak: komizm, parodia czy pastisz. Temat stwarzał konieczność wykorzystania różnych kontekstów interpretacyjnych (np. twórczość Witolda Gombrowicza czy samego Sławomira Mrożka).

Temat 2. zawierał polecenie napisania analizy i interpretacji porównawczej fragmentu poematu Juliana Tuwima i wiersza Agnieszki Osieckiej. Właściwe rozpoznanie funkcji zabiegów artystycznych zastosowanych w tekstach było podstawą do określenia sposobów kreowania obrazów tańca i celowości tych kreacji. Czynności analityczne powinny prowadzić do uogólnienia ukazującego podobieństwa obu utworów i różnice między nimi, zarówno na poziomie znaczeń dosłownych, jak i metaforycznych.

Kryteria oceniania i punktacja za wypracowanie na poziomie rozszerzonym

Wagę punktów możliwych do przyznania z poszczególnych kryteriów oceny wypracowania na poziomie rozszerzonym przedstawiono poniżej w tabeli nr 12.

Tabela 12. Proporcje punktowe i procentowe za poszczególne kryteria oceny wypracowania z języka polskiego na poziomie rozszerzonym

Kryteria oceny wypracowania	Poziom rozszerzony	
	Liczba punktów	Udział procentowy
I. Rozwinięcie tematu	0 – 26	65%
II. Kompozycja	0, 1, 2	5%
III. Styl	0, 1, 2	5%
IV. Język	0, 1, 2, 4, 6, 8	20%
V. Zapis	0, 1, 2	5%
VI. Szczególne walory	0 - 4	kryterium fakultatywne
	Razem : 40	

W ocenianiu wypracowania na poziomie rozszerzonym największą wagę przykładą się do rozwinięcia tematu. Pisanie własnego tekstu wymaga umiejętności analizowania i interpretowania treści, kompozycji, języka i stylu utworu w odniesieniu do konwencji i tradycji literackiej. Punkty za szczególne walory wypracowania przyznaje się za pogłębioną interpretację dzieła literackiego, przywołanie funkcjonalnych kontekstów, ciekawy zamysł kompozycyjny czy też erudycję widoczną w sposobie wypowiedzania się w oficjalnej odmianie polszczyzny. Poprawność językowa i ortograficzna mają w kryteriach oceniania mniejszą wagę, zakłada się, że absolwent powinien posługiwać się językiem zgodnym z normami.

W wypracowaniu liczącym mniej niż 250 słów ocenia się tylko rozwinięcie tematu. Jeśli zdający napisze wypracowanie na inny temat lub gdy jego tekst świadczy o niezrozumieniu utworu literackiego, otrzymuje 0 punktów.

II. Analiza wyników uzyskanych przez zdających

1. Wybieralność języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego

Maturzyści, którzy wybrali w sesji wiosennej 2011 roku język polski jako przedmiot dodatkowy, zdawali ten egzamin na poziomie rozszerzonym. W Okręgu przystąpiło do egzaminu 4895 absolwentów, co stanowi 9,20 % ogólnej liczby zdających.

Dane dotyczące wybieralności języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego w poszczególnych województwach i całym Okręgu zawiera tabela nr 13.

Tabela 13. Wybieralność języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego na egzaminie pisemnym w poszczególnych województwach i Okręgu

Województwo	Liczba zdających	Procent zdających
lubuskie	640	7,97
wielkopolskie	3250	10,32
zachodniopomorskie	1005	7,35
Okręg	4895	9,20

Wybieralność języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego była w tym roku o około jeden punkt procentowy wyższa niż w roku ubiegłym. W województwie wielkopolskim wybieralność przedmiotu wynosiła 10,32% ogólnej liczby zdających i była, podobnie jak w roku 2010, najwyższa w Okręgu. Najmniejsze zainteresowanie językiem polskim jako przedmiotem dodatkowym odnotowano w województwie zachodniopomorskim.

Dane liczbowe dotyczące udziału absolwentów różnych typów szkół w populacji zdających egzamin na poziomie rozszerzonym zostały przedstawione w tabeli nr 14.

Tabela 14. Liczba przystępujących do egzaminu z języka polskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym wg typów szkół

Województwo	Liczba zdających	LO	LP	SU	T
lubuskie	640	610	3	1	26
wielkopolskie	3250	3131	21	5	93
zachodniopomorskie	1005	983	2	0	20
Okręg	4895	4724	26	6	139

Wśród zdających najliczniejszą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (96,50%). W pozostałych typach szkół zainteresowanie zdawaniem języka polskiego na poziomie rozszerzonym było niewielkie. Absolwenci techników, liceów profilowanych i szkół uzupełniających stanowią 3,5% wszystkich przystępujących do tego egzaminu.

1. Wyniki uzyskane za cały egzamin

Dane, które pozwolą na porównanie średnich wyników uzyskanych w poszczególnych województwach Okręgu i różnych typach szkół za wypracowanie na poziomie rozszerzonym, przedstawiono w tabeli nr 15.

Tabela 15. Wyniki uzyskane za arkusz w poszczególnych województwach Okręgu z uwzględnieniem typów szkół - dane w %

Województwo	Średni wynik	Średnie wyniki w typach szkół			
		LO	LP	T	SU
lubuskie	57,57	57,89	50,33	52,00	28,00
wielkopolskie	56,13	56,51	52,48	44,55	44,20
zachodniopomorskie	58,69	58,83	65,50	51,35	-
Okręg	56,84	57,17	53,23	46,92	41,50

Średni wynik statystycznego absolwenta w Okręgu wynosi 56,84 % maksymalnej punktacji za rozwiązanie zadania. Jest to wynik niższy o około trzy punkty procentowe od wyniku w roku ubiegłym i o około dwa punkty procentowe od średniego wyniku w kraju (58,71%). Nie jest to wynik zadowalający. Średnio za wypracowanie maturzyści otrzymywali 22,5 punktów na 40 możliwych do uzyskania. Do średniego wyniku w kraju zbliżony jest wynik uzyskany przez absolwentów województwa zachodniopomorskiego i jest on najwyższy w Okręgu (58,69%). Najniższy średni wynik uzyskali w tym roku maturzyści w województwie wielkopolskim; warto dodać, iż w ubiegłym roku w wynik absolwentów szkół z tego województwa był najwyższy w Okręgu.

Widoczna jest przewaga osiągnięć absolwentów liceów ogólnokształcących nad wynikami absolwentów pozostałych typów szkół. Średnie wyniki absolwentów techników są niższe o około 6 punktów procentowych od wyników zdających, którzy ukończyli licea ogólnokształcące. Największa różnica między średnimi wynikami absolwentów tych typów szkół występuje w województwie wielkopolskim, sięga ona 11 punktów procentowych. Wśród absolwentów techników najwyższy średni wynik osiągnęli zdający w województwie lubuskim. Stosunkowo wysokie wyniki dwóch absolwentów liceum profilowanego w województwie zachodniopomorskim świadczą o świadomym wyborze języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego.

Dla absolwentów liceów ogólnokształcących i liceów profilowanych w Okręgu napisanie wypracowania na poziomie rozszerzonym było zadaniem umiarkowanie trudnym. Dla maturzystów, którzy ukończyli technika i szkoły uzupełniające, tworzenie własnego tekstu okazało się trudne. Ilustrują to dane zamieszczone w tabeli nr 16.

Tabela 16. Współczynniki łatwości uzyskane za wypracowanie na poziomie rozszerzonym w różnych typach szkół poszczególnych województw i Okręgu

Sprawdzana umiejętność	Wypracowanie – analiza i interpretacja tekstu literackiego			
	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Szkoły uzupełniające
lubuskim	0,57	0,50	0,52	0,28
wielkopolskim	0,56	0,52	0,44	0,44
zachodniopomorskim	0,58	0,65	0,51	-
Ogółem w Okręgu	0,57	0,53	0,47	0,41

Warto podkreślić zróżnicowanie wyników uzyskanych przez absolwentów techników w poszczególnych województwach Okręgu. Analiza i interpretacja utworu literackiego na poziomie rozszerzonym była umiejętnością trudną dla absolwentów techników z województwa wielkopolskiego, natomiast dla tych, którzy ukończyli technika w województwie lubuskim i zachodniopomorskim – umiejętnością umiarkowanie trudną.

3. Wyniki uzyskane za poszczególne umiejętności pisania wypracowania

W tabeli 17. przedstawiono współczynniki łatwości dla poszczególnych umiejętności sprawdzanych podczas egzaminu. Dane te pozwalają scharakteryzować stopień opanowania przez zdających umiejętności analizy i interpretacji tekstu oraz tworzenia tekstu własnego. Na tej podstawie można określić najważniejsze potrzeby edukacyjne zdających i podjąć ewentualną decyzję o modyfikacji procesu kształcenia.

Tabela 17. Współczynniki łatwości poszczególnych umiejętności sprawdzanych na poziomie rozszerzonym uzyskane w Okręgu i województwach

Umiejętności	Okręg	Województwo		
		lubuskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
Treść – analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego	0,50	0,50	0,49	0,52
Kompozycja – budowanie tekstu uporządkowanego, spójnego	0,70	0,73	0,70	0,69
Styl – posługiwanie się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi	0,68	0,70	0,67	0,68
Język – posługiwanie się językiem zgodnym z normami.	0,70	0,72	0,69	0,70
Zapis – pisanie z zachowaniem zasad ortografii i interpunkcji	0,53	0,51	0,53	0,55
Walory – np. przywołanie stosownych kontekstów	0,05	0,05	0,05	0,06
Ogółem	0,56	0,57	0,56	0,58

Napisanie wypracowania na poziomie rozszerzonym sprawiło zdającym, podobnie jak w roku ubiegłym, umiarkowaną trudność, o czym świadczy współczynnik łatwości dla arkusza (0,56). Współczynniki łatwości uzyskane za opisane w standardach egzaminacyjnych umiejętności zarówno w Okręgu, jak i poszczególnych województwach, znalazły się w przedziale wartości od 0,49 – 0,73. Znaczący to, że niektóre umiejętności zdający opanowali w stopniu zadowalającym, a inne sprawiły im trudność. Dla tegorocznych maturzystów łatwiejszymi umiejętnościami były napisanie tekstu własnego poprawnym językiem i stosownym stylem oraz zachowanie spójności i zwięzłości wypowiedzi niż odczytanie ogólnych sensów utworów lub ich fragmentów. Analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego dla zdających z województw lubuskiego i zachodniopomorskiego było umiejętnością umiarkowanie trudną, dla absolwentów szkół województwa wielkopolskiego okazało się umiejętnością trudną.

Podstawowy błąd maturzystów wybierających temat 2. (analiza porównawcza utworów poetyckich) polegał na potraktowaniu informacji z przypisu dotyczącej czasu powstania *Kwiatów polskich* Juliana Tuwima jako najważniejszej sugestii interpretacyjnej. Dosłownym treściom fragmentu poematu przypisywano znaczenia metaforyczne, odnoszące się do czasów II wojny światowej (*trąby to działa armatnie, a tancerze to pociski*), choć fragment tekstu nie daje podstaw do takiej interpretacji. Błędy interpretacyjne wynikały też z przypisania osobie mówiącej roli bohatera narodowego, którego należy naśladować. Wielu zdających pisało o bohaterze jako żołnierzu chcącym walczyć o wolność (*piersz cherlawą wyteżę*). *Drzazga w bucie* i *dziura w podeszwie* kojarzyły się maturzystom z trudami żołnierskiego marszu, a *taniec z panną, madonną* odczytywano jako taniec bohatera z Polską. Daleko posunięta swoboda interpretacyjna skutkowałą fragmentarycznym odbiorem tekstu, polegającym na przywoływaniu luźnych skojarzeń (*kołujący karuzel* to *karuzela przy murach getta* a *lwie pyski* to esesmani).

Dość częstym nadużyciem interpretacyjnym było również traktowanie tekstu jako realizacji programu poetów Skamandra. Dla przyjmujących taką koncepcję *Kwiaty polskie* to poemat o *mechanizacji życia*, przedstawiający *muzykę ulicy* i *szarego człowieka*. Zupełnie nieuprawnioną interpretacją było odczytanie fragmentu utworu jako satyry na młodzież polską, która *w czasie wojny nie chce walczyć, tylko imprezuje w lesie*.

Wiersz Agnieszki Osieckiej był dla maturzystów tekstem zdecydowanie łatwiejszym w odbiorze. Zdający trafnie odczytywali metaforę balu, choć rozumienie intencji autorki często było jednostronne. Powtarzające się słowa *Niech żyje bal* traktowano w oderwaniu od całości utworu jako manifestację filozofii epikurejskiej. Piszący nie podejmowali wątku tragizmu sytuacji człowieka, wynikającego z przypadkowości i niepewności egzystencji. Sporadycznie zdarzały się interpretacje polityczne, które stanowiły daleko idące nadużycia (*Miss Wykidajło to Rosja, która wyłącza nam prąd w środku dnia*).

Maturzyści, którzy wybrali temat 1. (związany z fragmentem współczesnego dramatu), popełniali mniej błędów interpretacyjnych. Najczęściej wynikały one z nieznamomości *Reduty Ordona* i *Dziadów* części II, które należało przywołać, odczytując nawiązania do twórczości Adama Mickiewicza. Przyczyną niskiej punktacji za rozwinięcie

tematu było pominięcie poleceń w nim zawartych. Sposoby budowania sytuacji dramatycznej najczęściej zastępowano opisem zdarzeń lub parafrazą dialogów bohaterów. Piszący, którzy trafnie odczytywali nawiązania do utworów Mickiewicza, nie zawsze określali funkcje tych nawiązań, co skutkowało formułowaniem niewłaściwych wniosków. Zdający często ujawniali w podsumowaniu własne emocje, identyfikując się z Chórem Wykolejonej Młodzieży i dzieląc jego stanowisko w sprawie odbioru lektur szkolnych. Swobodne dywagacje na ten temat zakłócały w wielu pracach logikę wywodu myślowego.

Wielu zdających egzamin na poziomie rozszerzonym dysponowało dobrym warsztatem analitycznym. Właściwa analiza artystycznego ukształtowania tekstu wymagała jednak selekcji zabiegów językowych i wyboru tych, które są funkcjonalne wobec tematu. Maturzyści, którzy wybrali analizę porównawczą, nadmiernie eksponowali poetykę utworów, interpretujący fragment dramatu najczęściej pomijali funkcje środków stylistycznych i językowych, dlatego nie otrzymywali punktów za określenie sposobów nawiązywania do twórczości Mickiewicza i budowania sytuacji dramatycznej.

Podobnie jak w ubiegłym roku, umiejętnością umiarkowanie trudną było przestrzeganie norm poprawności ortografii i interpunkcji. Blisko 21% zdających egzamin na poziomie rozszerzonym otrzymało 0 punktów za poprawność zapisu.

4. Wyniki a wybór tematu wypracowania

Analizując wyniki, warto przyjrzeć się zależności osiągnięć zdających od wyboru tematu wypracowania. Wybory dokonane przez tegorocznych absolwentów przedstawiono w tabeli nr 18.

Tabela 18. Wybory tematu wypracowania na poziomie rozszerzonym – dane w %

Województwo	Temat 1	Temat 2
lubuskie	30,65%	69,35%
wielkopolskie	34,98%	65,02%
zachodniopomorskie	32,15%	67,85%
Okręg	33,86%	66,14%

Wybierając temat, maturzysta kieruje się stopniem jego trudności, rozumieniem problemów w nim zawartych, wymaganiami związanymi z formą wypowiedzi, znajomością tekstów literackich zamieszczonych w arkuszu lub przynajmniej innych utworów danego autora. Z dwóch propozycji tematów wypracowań zdecydowana większość wybrała temat drugi, pierwszy temat wybrało ok. 1/3 zdających. Temat 1. cieszył się popularnością w województwie wielkopolskim, temat 2. wybrało najwięcej absolwentów w województwie lubuskim.

Temat 2. wybierali absolwenci mający dobrze opanowany warsztat analityczny, umiejętność stosowania terminologii teoretycznoliterackiej i świadomość formy, jaką jest interpretacja porównawcza utworów poetyckich. Do wyboru tematu 2. zachęcały też same teksty. Maturzystom znane były inne wiersze Juliana Tuwima, a także utwór Agnieszki Osieckiej, przynależący do kultury popularnej.

Na wybór tematu 1. mogło mieć wpływ jego sformułowanie (wielość poleceń) oraz rodzaj tekstu przeznaczonego do analizy. W praktyce szkolnej częściej analizuje się poezję i prozę aniżeli dramat. Określenie sposobów budowania sytuacji dramatycznej, a także funkcji nawiązań do twórczości Adama Mickiewicza i tradycji literackiej, mogło wydawać się trudne. Wymagało znajomości utworów z epoki romantyzmu, a także stosowania odpowiednich pojęć teoretycznoliterackich. Mimo że problematyka fragmentu dramatu była maturzystom bliska, a nawet atrakcyjna, o wyborze tematu zdecydował stopień trudności zadań do rozwiązania.

Średnie wyniki punktowe za wypracowanie z tematu 1. i 2. oraz odpowiadające im współczynniki łatwości, uzyskane w poszczególnych województwach i całym Okręgu, przedstawiono w tabeli nr 19.

Tabela 19. Średnie wyniki punktowe i współczynniki łatwości za wypracowania na temat 1. i 2. w poszczególnych województwach i Okręgu

Województwo	Temat 1		Temat 2	
	średni wynik	współczynnik łatwości	średni wynik	współczynnik łatwości
lubuskie	20,65	0,52	23,67	0,59
wielkopolskie	20,67	0,52	23,13	0,58
zachodniopomorskie	21,22	0,53	23,93	0,60
Okręg	20,77	0,52	23,37	0,58

Średnie wyniki punktowe uzyskane przez zdających za wypracowania na tematy 1. i 2. różnią się. Wyniki absolwentów, którzy wybrali temat 2. są w Okręgu o ponad 2 punkty wyższe od wyników tych, którzy wybrali temat 1. (w województwie lubuskim o 3 punkty). Współczynniki łatwości wskazują, że tworzenie własnego tekstu, niezależnie od wyboru tematu, było dla piszących umiejętnością umiarkowanie trudną. Temat 1., wybrany przez 1/3 populacji zdających, okazał się trudniejszy niż temat 2. Wniosek ten wynika z obserwacji współczynników łatwości oraz średnich wyników punktowych uzyskanych za poszczególne umiejętności. Dane te przedstawiono w tabeli nr 20.

Tabela 20. Średnie wyniki punktowe i współczynniki łatwości wypracowania z tematu 1. i 2. z uwzględnieniem poszczególnych umiejętności

Umiejętności	Temat 1		Temat 2	
	średni wynik	współczynnik łatwości	średni wynik	współczynnik łatwości
Treść – analizowanie i interpretowanie tekstu literackiego	11,44	0,44	13,60	0,52
Kompozycja – budowanie tekstu uporządkowanego, spójnego	1,33	0,67	1,44	0,72
Styl – posługiwanie się stylem komunikatywnym, dostosowanym do formy wypowiedzi	1,38	0,69	1,34	0,67
Język – posługiwanie się językiem zgodnym z normami.	5,55	0,69	5,62	0,70
Zapis – pisanie z zachowaniem zasad ortografii i interpunkcji	0,91	0,46	1,14	0,57
Walory – np. przywołanie stosownych kontekstów	0,16	0,04	0,24	0,06
Ogółem	20,77	0,52	23,37	0,58

Współczynnik łatwości uzyskany za rozwinięcie tematu wskazuje, że analiza porównawcza wierszy okazała się umiejętnością umiarkowanie trudną, a interpretacja fragmentu dramatu - umiejętnością trudną (0,44).

Piszącym na temat 2. łatwiej było nadać własnemu tekstowi odpowiednią strukturę. Świadczy o tym współczynnik łatwości, który dla kompozycji przyjmuje wartość na poziomie zadowalającym (0,72). Umiejętnością umiarkowanie trudną (0,67) było dla zdających zbudowanie spójnego i logicznego tekstu na temat 1.

Umiejętność przestrzegania norm poprawności języka i stylu jest niezależna od wyboru tematu, dlatego różnice średnich wyników punktowych w tym zakresie są niewielkie. Ta sama prawidłowość powinna dotyczyć umiejętności stosowania reguł ortografii i interpunkcji. Jednak w tym roku dla wybierających temat 1. prawidłowy zapis okazał się zadaniem trudnym, dla wybierających temat 2 - umiejętnością umiarkowanie trudną. Maturzyści, którzy interpretowali fragment dramatu Sławomira Mrożka, nie otrzymali za zapis nawet połowy punktów możliwych do uzyskania. Najwięcej błędów dotyczyło pisowni nazw własnych (bohaterów dramatu).

Pełne rozwinięcie tematu wymagało odwołania się do kontekstów interpretacyjnych, za które można było otrzymać dodatkowe punkty. Z puli szczególnych walorów częściej nagradzano zdających, którzy wybrali analizę wierszy. Znany maturzystom motyw tańca dawał wiele możliwości poszerzenia pola interpretacji analizowanych tekstów. Zdających, którzy wybrali temat 1., do przywołania kontekstów obligował temat i punkty za konteksty otrzymywali z kryterium modelu oceniania.

III. Podsumowanie i wnioski

Analiza wyników zdających egzamin maturalny z języka polskiego na poziomie rozszerzonym wskazuje, że największą trudnością sprawiła absolwentom interpretacja treści utworów lub ich fragmentów zamieszczonych w arkuszu. Przekonanie, że każdy tekst poetycki jest metaforą, prowadziło do nieuprawnionego poszukiwania przenośnych znaczeń i powodowało nadużycia w wysnuwaniu wniosków interpretacyjnych. Przyczyną niskich wyników zdających było także pomijanie poleceń zawartych w temacie i w konsekwencji niewykonanie zadania. Najwyższe wyniki uzyskali w tym roku ci zdający, którzy nie tylko spełnili wymagania poprawności formalnych aspektów pracy (języka, stylu, kompozycji i zapisu), ale przedmiotem czynności badawczych uczynili tekst, największą wagę miało dla nich słowo i jego znaczenie.

Dobrze opanowany warsztat analityczny nie zawsze służył interpretacji utworu, szczegółowa obserwacja poetyki dzieła z pominięciem funkcji zabiegów językowych nie spełniała swojego zadania.

Maturzyści nie mieli trudności z zaplanowaniem układu treści pracy. Pisali poprawnym językiem i posługiwali się stosownym stylem, jednak nie zawsze przestrzegali reguł ortografii i interpunkcji.

Przywoływanie wielu kontekstów interpretacyjnych, często na zasadzie swobodnych skojarzeń, nie prowadziło do pogłębienia interpretacji analizowanego tekstu.

Absolwenci, którzy decydują się zdawać egzamin maturalny z języka polskiego na poziomie rozszerzonym, powinni czytać więcej tekstów spoza podstawy programowej, interpretować je zgodnie z ich treścią, większą wagę przywiązywać do znaczenia słów i właściwie odczytywać intencje autora.

Anna Gontarz, Krystyna Kajuth
koordynatorzy egzaminu maturalnego z języka polskiego
OKE w Poznaniu